

ΖΑΧΑΡΕΝΙΑ ΣΗΜΑΝΔΗΡΑΚΗ

Η ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ (1820)

(ΑΝΑΤΥΠΟΝ)

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
Χ.Χ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ

«Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. ε' 6)

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ 2001

Η ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ (1820)

Στήν ιστορία του Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ Τιμία ἡ Ἁγία Ζώνη ὅπως εἶναι γνωστή ἡ Ζώνη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀποτελέσει πάντοτε πόλο ἑλξης προσκυνητῶν καί παραμυθία τόσο σέ προσωπικό ἐπίπεδο τῶν πιστῶν, ὅσο καί κατά τίς δύσκολες ἐθνικές ὥρες. Τά ἱερότερα καί πολυτιμότερα θησαυρίσματα, κατά τήν Βυζαντινή παράδοση, ἦταν ἡ Ζώνη καί ἡ Ἐσθήτα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού ἐπροστάτευαν τήν Κωνσταντινούπολη, ὡς «Θεοφύλακτη πόλη», ἀπό τόν 6ον ἕως τόν 10ον αἰῶνα.

Γιά πολλές γενιές ἡ Τιμία Ζώνη, τό ἀπλό μάλλινο αὐτό ὕφασμα, ἀποτελέσει τόν σύνδεσμο τῆς Βασιλεύουσας Κωνσταντινούπολης, μέ τίς ἐπουράνιες δυνάμεις. Κατά τή Βυζαντινή ἐποχή, ὅταν σμήνη Σκυθικῶν πλοιαρίων ὁρμοῦσαν ἀπό τή Μαύρη θάλασσα καί ἔφραζαν τόν Βόσπορο, ἡ Τιμία Ζώνη ἐξαγόταν ἀπό τήν Ἁγία Σοφία καί σέ λιτανεία, μέ τή συμμετοχή τοῦ Αὐτοκράτορα, τοῦ Πατριάρχου καί ὅλου τοῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ, ἔκανε τόν γύρο τῶν τειχῶν. Καί ἡ Ὑπέρμαχος Στρατηγός, μέσα σέ θύελλες καί καταιγίδες, ἐρχόταν ἀρωγός καί συμπαραστάτης στήν ἀνάγκη τοῦ Ἔθνους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ σωτηρία τῆς Πόλης ἀπό τήν ἐπιδρομή τῶν Ἀβάρων, τό 626, ὅταν ὁ Πατριάρχης Σέργιος «περιήρχετο διά τῶν τειχῶν τήν Τιμίαν Ἐσθήτα τῆς Θεομήτορος ἐπιφερόμενος» καί ἡ Θεοτόκος, ἡ Ὑπέρμαχος Στρατηγός, ἔκανε καί πάλι τό θαῦμα τῆς, ὅπως ἄλλωστε καί κατά τό 860 κατά τήν ἐπιδρομή τῶν Ρώσων.

Σύμφωνα μέ τήν παράδοση ἡ Παναγία κατασκεύασε ἡ ἴδια, μέ τρίχες καμήλου, τήν Ζώνη Τῆς, τήν ὁποία, πρὶν ἀπό τήν μετάστασή Τῆς στούς οὐρανούς, παρέδωσε στόν Ἀπόστολο Θωμᾶ. Συγκεκριμένα λέγεται ὅτι τρεῖς ἡμέρες μετά τήν Κοίμησή Τῆς, μιά νεφέλη μετέφερε στά Ἱεροσόλυμα τόν Θωμᾶ, ὅπου Τήν συνάντησε στό χωριό Γεσθημανή καί Τήν εἶδε νά ἀνεβαίνει στούς οὐρανούς. Βλέποντας τό ὄραμά τῆς ἐφώναξε: «Παναγία, πού ὑπάγεις;» Καί τότε Ἐκείνη

ἀπεζώθη τήν Ζώνη της καί τήν ἔριξε, ὡς εὐλογία, πρὸς διαπίστωση τῆς ἀναλήψεώς Της.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξε πρὸς τὸν τάφο Της, ὅπου συνάντησε τοὺς ἄλλους Μαθητές νά προσεύχονται καί ἐπειδὴ δέν εἶχε ἀξιωθεῖ νά παρευρεθεῖ στή θανή Της, τοὺς παρεκάλεσε νά ἀνοίξουν τὸν τάφο γιὰ νά προσκυνήσει τὸ ἅγιο σῶμα Της. Ἐκεῖνοι ἀρνήθηκαν καί ὁ Θωμᾶς «βιασάμενος τὸν ἱερόν ἐκεῖνον χορόν ἀνοίγει τήν σορόν ἐπειράτο...». Ἀργότερα οἱ Μαθητές ἀνοίξαν τὸν τάφο ἀπὸ ὅπου ξεχύθηκε ὑπέροχη εὐωδία, ἀλλὰ μὴ βρίσκοντας τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου, τὸν ἀσφάλισαν καί πάλι.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Θωμᾶ, ἡ Ἑσθήτα καί ἡ Ζώνη τῆς Παναγίας ἐφυλάσσοντο στὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ κάποια Ἑβραία, ἄγνωστο γιὰ πόσο χρονικὸ διάστημα, ἐνῶ ἀργότερα τὰ δύο θεομητορικὰ ἄμφια μεταφέρθηκαν στήν Ἐπισκοπὴ Ζήλα τῆς Καππαδοκίας, ἀνατολικά τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια.

Δέν εἶναι ἀπολύτως ἐξακριβωμένο τὸ πῶς περιῆλθε ἡ Τιμία Ζώνη στὰ Ἑλληνικά χέρια. Κατὰ μίαν ἐκδοχὴ ἡ Ζώνη μεταφέρθηκε ἀπὸ τήν Καππαδοκία στήν Κωνσταντινούπολη, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527-565). Κατὰ τὸν Συναξαριστὴ: «Τῇ 12 Ἀπριλίου ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῶ τετρακοσιοστῶ πεντηκοστῶ μετεκομίσθη ἡ τιμία ζώνη τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Ζήλας εἰς τήν βασιλίδαν τῶν πόλεων, ἐπὶ Κωνσταντίνου καί Ρωμανοῦ τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐν ἔτει 919 καί ἀπετέθη ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ τῶν Χαλκοπρατείων κατὰ τήν 31 Αὐγούστου». Τὴν 31 Αὐγούστου ὅμως παρατηρεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει «τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ καταθέσεως τῆς τιμίας ζώνης τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τῷ σεβασμίῳ αὐτῆς οἴκῳ, τῷ ὄντι ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις, ἀνακομισθείσης ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Ζήλας ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐν ἔτει 530». Καί παρακάτω «Ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος, ὁ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου υἱός, ὁ βασιλεύσας ἐν ἔτει 395, ἔστειλε καί ἔφερεν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν τήν τιμίαν ζώνην τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου». Οἱ ἀντιφάσεις στὶς παραπάνω ἀναφορὲς τοῦ Συναξαριστῆ εἶναι ὁφθαλμοφανεῖς.

Ἐπάρχουν λοιπὸν διάφορες μαρτυρίες γιὰ τὴ μεταφορὰ τῆς Ἁγίας Ζώνης στὴ Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη. Μία ἀπὸ αὐτὲς ἀναφέρει ὅτι ὁ αὐτοκράτορας Ἀρκάδιος (395-408), γιὸς τοῦ Μ. Θεοδοσίου, τὴν ἔφερε ἀπὸ τήν Ζήλα τῆς Καππαδοκίας καί τήν ὁποίαν «κατέθετο ἐν λαμπρᾷ θήκῃ ἣν ἐκάλεσεν ἁγίαν Σορόν». Ἐξωτερικὰ ἡ θήκη στολιζόταν μὲ πολυτίμους λίθους καί σμάλτο, ἔφερε

κωδίκελλο, δηλ. σύντομο υπόμνημα, χρονολογία, τό ἐκκλησιαστικό ἔτος (ἰνδικτιώνα) καί τήν ἡμέρα πού μεταφέρθηκε στήν Βασιλεύουσα. Ἦταν σφραγισμένη μέ τή χρυσή βούλα τοῦ αὐτοκράτορα, ἐνῶ κατά τήν ἡμέρα τῆς μεταφοῆς τῆς ἔγινε καί ἡ κατάθεσή της στό ναό. Ἀπό τότε ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ «τά καταθέσια τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου» μέ ἰδιαίτερη Ἀσματική Ἀκολουθία μέχρι σήμερα.

Κατ' ἄλλην ἐκδοχή, τήν Τιμιά Ζώνη μετέφερε στήν Πόλη ὁ αὐτοκράτορας Μαρκιανός (450-457), ὕστερα ἀπό συζητήσεις μέ τόν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιο (451-453), στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451), στήν Χαλκηδόνα. Ὁ Μαρκιανός, μέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Πατριάρχη, ζήτησε τήν μεταφορά τῶν ἱερῶν λειψάνων τῆς Παναγίας ἀπό τήν Γεσθημανή, στήν Κωνσταντινούπολη, μέ σκοπό τήν προστασία τῆς ἀπό τοὺς βάρβαρους ἐπιδρομεῖς. Τά λόγια του, ἐπὶ λέξει: «βουλόμεθα, τοίνυν, τοῦτο τό λείψανον ἀγαγεῖν ἐνταῦθα εἰς φυλακτῆριον τῆς βασιλευούσης πόλεως».

Στίς ἐκδοχές γιά τήν μεταφορά τῆς Τιμίας Ζώνης στήν Κωνσταντινούπολη ὑπάρχουν σαφεῖς ἀνακολουθίες, στήν παραπάνω ὅμως εἰκάζεται ὅτι ἴσως ἡ μὲν μεταφορά τῆς ἔγινε ἀπό τόν Ἀρκαδίου καί ἡ κατάθεσή της ἀπό τήν κόρη του Πουλχερία καί τόν συνάρχοντά της Μαρκιανό, οἱ ὁποῖοι «ἐξ εὐλαβείας κινούμενοι κατέθησαν αὐτήν ἐν τῷ ἐν Βλαχέρναις ναῷ», ὅπου ἦσαν καί τά περίφημα ἀνάκτορα τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ Μαρκιανός, σέ ἀνταπόδοση τῆς προσφορᾶς τοῦ Πατριάρχη, ἔκτισε τόν πρῶτο ναό τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» ἐπὶ τοῦ τάφου Τῆς, στή Γεσθημανή, ὅπου κατά τήν παράδοση, ὑπῆρχαν καί οἱ τάφοι τῶν προγόνων τῆς, ἀπό τοῦ Δαυΐδ, μέχρι καί τῶν γονέων Τῆς καθώς καί τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ ναός τῶν Βλαχερνῶν, τιμώμενος στό ὄνομα τῆς Παναγίας, ἦτο τό μεγαλοπρεπέστερο κτίριο ἀπό ὅλα τά ἄλλα πού ἡ Πουλχερία ἔκτισε στά μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος, στήν εὐρύτερη περιοχή τῆς Κωνσταντινούπολης. Εἶχε πολυτελή διακόσμηση καί βρισκόταν στά Χαλκοπρατεῖα, πού ἦταν ἐμπορική συνοικία κοντά στήν Ἀγία Σοφία καί τή Βασιλική Βιβλιοθήκη, ὅπου ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ὑπῆρχε ἡ ἀγορά τῶν χαλκοπωλῶν Ἰουδαίων. Στά παρεκκλήσια τοῦ ναοῦ εἶχαν κατατεθεῖ ἀρκετά ἱερά λείψανα, ἐνῶ στή νότια πλευρά τοῦ ναοῦ, ἡ Πουλχερία ἱδρυσε τό κυκλοτερές παρεκκλήσι τῆς Ἀγίας Σοροῦ, μέ τό ὄνομα «Παναγία ἡ Ἀγιοσορίτισσα», ἐπειδή σ' αὐτό εἶχε καταθέσει τήν πολύτιμη θήκη τοῦ πατέρα τῆς Ἀρκαδίου, μέ τήν Ἀγία Ζώνη τῆς Μάνας τοῦ Κόσμου.

Μέ ιδιαίτερη τιμή καί εὐλάβεια, ἡ Πουλχερία, κέντησε σειρές ἀπό χρυσές κλωστές στήν Ζώνη, πού διατηρήθηκαν μέχρι τήν ἐποχή τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Κι ἀκόμα, ἐθέσπισε νά τελεῖται, στό σχετικό παρεκκλήσι, σειρά ἀπό πανηγύρεις καί παννυχίδες μέ σκοπό τήν ἀπόδοση ιδιαίτερης τιμῆς πρὸς τό Θεομητορικό ἄμφιο. Ἔτσι, κάθε Τετάρτη τῆς ἐβδομάδας ἐτελεῖτο Λιτή, δηλ. ἀκολουθία Μεγάλης Δεήσεως καί κάθε βράδυ Παρασκευή «Πρεσβεία», δηλαδή ἑσπερινός καί ὁλονυχτία.

Ἡ θήκη πού περιεῖχε τήν Τιμία Ζώνη παρέμεινε κλειστή στή Παναγία τῶν Βλαχερνῶν ἐπὶ 410 χρόνια. Τόν 9ο αἰώνα, ἡ Ζωή, σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορα Λέοντος ΣΤ' τοῦ Σοφοῦ, ὑπέφερε ἀπό σοβαρές δαιμονικές ἐνοχλήσεις, εἶχε δεῖ δέ σέ ὁπτασία ὅτι θά γινόταν καλά ἂν τοποθετοῦσε στό σῶμα της τή Ζώνη τῆς Θεοτόκου. Ἔτσι μέ ἀπόφαση τοῦ Λέοντος ἀνοίχθηκε ἡ χρυσή θήκη τῆς Τιμίας Ζώνης, παρόντος καί τοῦ Πατριάρχου Νικολάου Α' τοῦ Μυστικοῦ. Ἡ Ζώνη ἀκτινοβολοῦσε ἐνῶ μέσα στή θήκη ὑπῆρχαν καί ὅλα τά μαρτυρικά στοιχεῖα πού εἶχε ἀφήσει ὁ αὐτοκράτορας Ἀρκάδιος, δηλ. ἡ χρυσή βούλα, ὁ χρόνος καί ἡ ἡμέρα πού τήν ἔφερε στήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ αὐτοκράτορας τήν προσκύνησε καί στή συνέχεια ὁ Πατριάρχης τήν ἄπλωσε ἐπάνω στήν πάσχουσα αὐτοκράτειρα πού ἔγινε ἀμέσως καλά. Ἡ Ζώνη ἐπανατοποθετήθηκε στή θέση της καί ἡ αὐτοκράτειρα Ζωή ἐκδηλώνοντας τήν εὐγνωμοσύνη της, κέντησε τή Ζώνη μέ χρυσή κλωστή.

Σέ Χανιώτικη μάλιστα ἐφημερίδα τοῦ 1912 ἀναφέρεται ὅτι “Εἰς μίαν αἵθουσαν τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, καθισμένη ἐν τῷ μέσῳ κύκλου ἀπό πατρικίας αἵτινες ἀναγινώσκουν προσευχάς ἢ καίουν πολύτιμα θυμιάματα τῆς Ἀραβίας, μία βασίλισσα κύπτει τήν ξανθόμαλλον κεφαλὴν της ἐπάνω ἀπὸ ἓν ὕφασμα, εἰς τό ὁποῖον μέ εὐλάβειαν εἰσάγει χρυσάς κλωστάς καί μαργαριτάρια. Εἶνε ἡ Αὐτοκράτειρα Ζωή, σύζυγος Λέοντος ΣΤ', ἡ ὁποία ἀπέκτησε τήν ὑγείαν της προστρέξασα εἰς τήν χάριν τῆς Τιμίας Ζώνης, πού τώρα τήν κοσμεῖ διὰ νά ἐκφράσῃ εἰς τήν Παναγίαν τήν εὐγνωμοσύνην της”.

Γύρω στά τέλη τοῦ 9ου αἰώνα ἡ Ζώνη μεταφέρθηκε στό ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας, γιά μεγαλύτερη ἀσφάλεια. Ἐπὶ Ἰσαακίου Β' Κομνηνοῦ (1185-1195) οἱ Βούλγαροι ἀδελφοί, Πέτρος καί Ἀσάν, ἐτέθησαν ἐπικεφαλῆς Ἐπανάστασης τῶν Βουλγάρων καί Βλάχων (1180) κατὰ τῆς Πόλης. Ὁ αὐτοκράτορας, γιά νά καταστείλῃ τίς ἐχθροπραξίες κράτησε ὡς ὁμηρο τόν μικρότερο ἀδελφό τους Ἰωαννίτζη ἢ Καλοῖωάννη, ὁ ὁποῖος, ὅπως λέγεται, στό διάστημα τῆς ὁμηρίας του

στήν Κωνσταντινούπολη, ἔκλεψε ἀπό τήν Ἁγία Σοφία τήν θήκη τῆς Ἁγίας Σοροῦ μέ τήν Τιμία Ζώνη καί τόν Σταυρό πού περιεῖχε τμήμα τοῦ Τιμίου Εὐλίου. Οἱ Βυζαντινοί τόν ὀνόμασαν τόν Ἰωαννίτζη «Σκυλογιάννη», τόσο γιά τήν ἀπεχθή πράξη του ἀλλά καί ἐπειδὴ ἀργότερα, ὡς ἡγεμόνας τῶν Βουλγάρων, ἐπολιόρχησε τό 1207 τήν Θεσσαλονίκη, τήν ὁποία διέσωσε ὁ Ἅγιος Δημήτριος, παρουσιαζόμενος ἔφιππος στά τείχη τῆς καί σκοτώνοντας τόν ἐπιδρομέα. Ἀπό τότε τά κλαπέντα ἱερά κειμήλια παρέμειναν στήν κατοχή τῶν Βουλγάρων, γιά περίπου διακόσια χρόνια.

Γιά ἄρκετό διάστημα εἶχε ἐπικρατήσει ἡ ἄποψη ὅτι ἡ μεταφορά καί δωρεά τῆς Ἁγίας Ζώνης στό Ἅγιον Ὄρος ἔγινε ἀπό τόν Σέρβο ἡγεμόνα Λάζαρο Α' Χρεμπελιάνοβιτς, γιό τοῦ Λογοθέτη τοῦ Στεφάνου Πρίντζου, σύμφωνα καί μέ τό κείμενο σχετικῆς ἐπιγραφῆς: «ΛΑΖΑΡΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ. ΚΝΕΖΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΡΑΙΚΙΑΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ ΤΟ ΚΡΑΤΑΙΟΝ ΟΠΛΟΝ ΣΥΝ ΤΗ ΑΧΡΑΝΤΩ, ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΜΟΥ ΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΜΟΥ ΑΡΑ», θεωρία πού ὅμως ἔχει ἀπορριφθεῖ στά νεώτερα χρόνια.

Σύμφωνα μέ τοὺς ἱστορικούς, οἱ σταυροφόροι κατά τήν Α' Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης τό 1204 (Δ' Σταυροφορία), ἀφῆρσαν ἀπό τό ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀλλά καί αὐτόν τῶν Βλαχερνῶν, τά πολύτιμα κειμήλια, ὅταν ἐπὶ τρεῖς ὁλόκληρες μέρες, κατέστρεφαν καί λεηλατοῦσαν τά πάντα. Μέ τή βοήθεια τῆς Παναγίας διασώθηκε ἡ Ἁγία Ζώνη πού διαφυλάχθηκε 150 ἀκόμη χρόνια στήν Κωνσταντινούπολη, μέχρι τήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννου ΣΤ' Καντακουζηνοῦ (1347-1355), ὁ ὁποῖος, μετά τήν περιβολή τοῦ σχήματος τοῦ μοναχοῦ, τήν ἐδώρησε στή βασιλική καί αὐτοκρατορική μονή τοῦ Βατοπεδίου, στό Ἅγιον Ὄρος, μέσα σέ ἀσημένια θήκη, πού φέρει μάλιστα, τήν προσωπογραφία του καί τήν ἐπιγραφή τῆς δωρεᾶς του πρὸς τή Μονή. Φυλάσσεται σέ μεταβυζαντινό παρεκκλήσι τῆς ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ πού ἰδρύθηκε στόν περίβολο τῆς Μονῆς, ὅπου καί τελεῖται σειρά ἱερῶν ἀκολουθιῶν κατά τή διάρκεια τῶν ἐπόμενων αἰώνων, μέχρι καί σήμερα.

Σήμερα στή Μονή Βατοπαιδίου φυλάσσονται τρία ἄνισα τμήματα τῆς Ἁγίας Ζώνης, σέ τρεῖς ἀργυρόχρυσες θήκες, χωρίς ὅμως καί τά τρία νά ἀποτελοῦν τό Θεῖο Κειμήλιο στήν ἀρχική του ἔκταση. Τό πρῶτο καί μεγαλύτερο κομμάτι παραμένει πάντοτε στή Μονή. Κάποτε, ὅταν εἶχε ἐνσκύψει ἐπιδημία πανώλους στό Ἅγιον Ὄρος καί παρουσιάσθηκε ἀνάγκη ἡ Ἁγία Ζώνη νά μεταφερθεῖ καί σέ

ἄλλους τόπους τοῦ Ἱεροῦ γιὰ τὴν ἐκμηδένιση καὶ ἀποσόβηση τοῦ κακοῦ καὶ συγκεκριμένα στὴ Μονὴ Ἱερώων, τῆς ὁποίας οἱ μοναχοὶ μαστιζόταν ἀπὸ τὴ φοβερὴ νόσο (κατ' ἄλλους ἀπὸ χολέρα), οἱ μοναχοί, γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο, τεμάχισαν τὴ Ζώνη σὲ δύο ἄνισα μέρη. Τὸ μεγαλύτερο κομμάτι κρατήθηκε στὸ Μοναστήρι καὶ τὸ μικρότερο ἐστάλη στοὺς πανικόβλητους χριστιανούς γιὰ θεραπεία καὶ παραμυθία. Τὸ δεύτερο, μικρότερο κομμάτι, περιέρχεται ἐκτὸς τῆς Μονῆς, γιὰ λόγους λατρευτικούς ἀλλὰ καὶ ἐξαγνιστικούς ἀπὸ λοιμικὰ νοσήματα, πάντα μὲ συνοδεία Βατοπαιδινῶν Πατέρων. Κάποτε τὸ μικρὸ τμήμα τῆς Τιμίας Ζώνης μεταφέρθηκε στὴν πόλιν Αἴνον τῆς Θράκης, στίς ἐκβολές τοῦ Ἱερού, γιὰ ἁγιασμό τῶν χριστιανῶν. Οἱ Βατοπαιδινοὶ μοναχοὶ ποὺ τὸ συνόδευαν τὸ ἐμπιστεύθηκαν στὸν ἱερέα τῆς πόλης, ἀλλὰ ἡ πρεσβυτέρα του, μὲ ἐπιτήδειο τρόπο, ἔκοψε ἓνα κομμάτι τῆς γιὰ νὰ τὸ ἔχει ὡς φυλακτήριο. Λίγο ἀργότερα, ὁμῶς, ὁ ἀπόπλους τοῦ πλοίου γιὰ τὸ Ἱερον Ὄρος, στάθηκε ἀδύνατος ἀφοῦ ἐκεῖνο δὲν ἐκινεῖτο ἀπὸ τὴν θέση του. Βλέποντας τὸ γεγονὸς ἀπὸ τὴν ξηρά, ἡ πρεσβυτέρα ὁμολόγησε στὸν ἱερέα τὴν πράξη τῆς, ἐκεῖνος ἔσπευσε καὶ παρέδωσε τὸ κλεμμένο κομμάτι στοὺς Βατοπαιδινούς μοναχοὺς καὶ τὸ πλοῖο ἀπέπλευσε ἀμέσως. Τὸ μικρότερο, τρίτο κομμάτι, εἶχε χαθεῖ ὅταν κάποτε εἶχε σταλεῖ γιὰ ἁγιασμό, στὴ Χαλκιδική. Ληστές ἐπιτέθηκαν στὸν ἱερομόναχο ποὺ τὸ συνόδευε, πῆραν τὴν ἀσημένια θήκη του καὶ πέταξαν τὸ περιεχόμενό τῆς στὸ δάσος. Λέγεται, ὅτι ἓνας βοσκὸς ποὺ εἶχε μάθει τὸ συμβάν, εἶδεν τὴν λάμψη στὸ δάσος, τὸ βρῆκε καὶ τὸ ἀπέδωσε πάλι στὴ Μονή.

Σύμφωνα μὲ ἄλλες μαρτυρίες, δύο ἀκόμη μικρότερα κομμάτια τῆς Ἁγίας Ζώνης ὑπάρχουν στὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἓνα στὸ Βατικανόν καὶ τὸ ἄλλο στὴν πόλιν Τρέβιρα (Trier) τῆς Γερμανίας, ἐνῶ κατ' ἄλλους σὲ σταυροθήκες Λιμβούργου καὶ Σάρτρ καὶ σὲ λειψανοθήκη στὴ Βενετία, προερχόμενῃ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, μὲ τὴν ἐπιγραφή “Ἐκ τῆς Ἁγίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου”.

Πλείστοι κώδικες τῆς Μονῆς περιέχουν μαρτυρίες γιὰ τὴν Ἁγία Ζώνη, ἐνῶ σὲ ἰδιαίτερο κώδικα καταγράφονται πολλὰ θαύματα ποὺ ἔχει ἐπιτελέσει ἡ θεία Τῆς δύναμη. Ἐγράφησαν ἐπίσης πολλοὶ μελωδικοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι ἀλλὰ καὶ ἱστορίες διάφορες ποὺ περιέγραφαν τὰ θαύματά τῆς. Καὶ μετὰ τὴν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, τὸ 1453, ἡ Τιμία Ζώνη δὲν ἔπαυσε νὰ γοητεύει τίς ψυχές τῶν πιστῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι προσέβλεπαν σ' αὐτὴν ὅχι μόνον ὡς ἱερό λείψανο ἀλλὰ ὡς μοναδικὸ θεῖο δῶρο, τὴν ἐξ ὕψους παρηγορία, ἀγάπη, θεραπεία καὶ παραμυθία τῆς ἰδίας τῆς Παναγίας. Καὶ ὅταν ἓνας τόπος τῆς Χριστια-

νοσύνης μαστιζόταν από κάποια επιδημία, κακοτυχία, δυστυχία, ἐστέλλετο αντιπροσωπεία στή Μονή Βατοπαιδίου γιά νά τήν παραλάβει καί νά τή μεταφέρει ἐκεῖ. Τό 1864 φοβερή ἐπιδημία χολέρας ἐμάστιζε τήν Κωνσταντινούπολη καί ζητήθηκε νά μεταφερθεῖ ἐκεῖ ἡ Τιμία Ζώνη. Ἡ χολέρα σταμάτησε ὅταν τό πλοῖο πλησίασε στό λιμάνι τοῦ Γαλατᾶ, καί ὅσοι εἶχαν προσβληθεῖ ἔγιναν καλά. Τό θαῦμα συγκίνησε ἀκόμη καί τό Σουλτάνο Ἀβδούλ Ἀζίζ πού ἐζήτησε νά τήν ἀσπασθεῖ στά ἀνάκτορά του.

Τό 1871, μέ ὑπόδειξη τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου ΣΤ', ἡ Τιμία Ζώνη ζητήθηκε καί κρατήθηκε στήν Κωνσταντινούπολη γιά τρεῖς μῆνες. Καί ὅταν τά λεμονόδεντρα τῆς Χίου ἀπειλήθηκαν μέ ὀλοκληρωτικό μαρασμό καί καταστροφή, οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ ἐναύλωσαν ἀτμόπλοιο καί ἀντιπροσωπεία τους πῆγε στή Μονή ζητώντας νά μεταφερθεῖ ἡ Ζώνη γιά λίγο στή Χίο.

Ἀλλά καί τό 1894 ὅταν σμήνη ἀκρίδων κατέστρεφαν τά δέντρα καί τά χωράφια στή Μάδυτο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ζητήθηκε ἡ συνδρομή τῆς Ἀγίας Ζώνης γιά νά διασωθοῦν. Μόλις τό πλοῖο ἔφθασε στό λιμάνι, οἱ ἀκρίδες ἄρχισαν νά ἀπομακρύνονται ἀπό τά δένδρα καί τά χωράφια καί νά πέφτουν στή θάλασσα, μέ ἀποτέλεσμα νά δυσχεραίνεται ἀκόμα καί ἡ ἀγκυροβόληση τοῦ καραβιοῦ. Οἱ κάτοικοι, ψάλλοντας, συνόδευσαν τήν Ζώνη μέχρι τόν ναό, ὅπου καί ἐτελέσθη εὐχαριστήρια Δοξολογία.

Ἀλλά ὑπάρχουν μαρτυρίες πού ἀποδεικνύουν ὅτι καί στήν Κρήτη μεταφέρθηκε ἡ Ἀγία Ζώνη ὅταν ξέσπασε ἐπιδημία πανώλους λίγο πρὶν τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Συγκεκριμένα, ἀπό τό 1817 καί μέχρι τό 1839 ἡ ἀσθένεια ἐνδημοῦσε στήν Κρήτη, ὁ δέ Αὐστριακός περιηγητής F. W. Sieber πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ τό Νησί τό 1817 ἀναφέρει πανωλεθρία ἐκ πανώλους στόν οἶκο τοῦ Ἐπισκόπου Χανίων. Ἡ νόσος σημείωσε ἔξαρση τό 1819 καί προσέβαλε κυρίως τό Μεγάλο Κάστρο (Χάνδακα) καί ὡς θύματά της ἀναφέρονται, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί οἱ Βατοπαιδινοί μοναχοί πού - ὅπως θά δοῦμε παρακάτω - εἶχαν συνοδεύσει τήν ζώνη τῆς Παναγίας στήν Κρήτη, καθὼς ἐπίσης καί δύο Ἐπίσκοποι, ὁ Αὐλοποτάμου Γεδεών καί ὁ Διοπόλεως Καλλίνικος, ἂν καί γιά τόν τελευταῖο ὑπάρχει καί ἡ ἀποψη ὅτι σκοτώθηκε κατά τίς βιαιοπραγίες τῶν Τούρκων στό Ἡράκλειο τήν 24ῃ Ἰουνίου 1821. Κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἀλλά καί κατά τά ἐπόμενα χρόνια ἡ πανώλης εἶναι σέ ἰδιαίτερη ἔξαρση, τόσο στήν Κρήτη ὅσο καί στήν ὑπόλοιπη ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα. Τό 1821 εἶχε ἐκδηλωθεῖ στήν Τρίπολη κατά τήν διάρκεια τῆς πολιορκίας της, ἐνῶ τό 1822 ἡ ἐπιδημία πανώλους

στήν Αἴγυπτο μεταδόθηκε στήν Κρήτη ἀπό τά Αἰγυπτιακά στρατεύματα πού ἐστάλησαν ἀπό τόν Μεχμέτ Ἀλή στό Νησί τόν Μάιο τοῦ 1822 γιά νά βοηθήσουν τόν τουρκικό στρατό (ἐπλήγησαν περισσότερο τά Χανιά καί τό Ρέθυμνο, ἄν καί ἡ νόσος ἐξαπλώθηκε σ' ὅλοκληρο τό Νησί) καί πέρασε στήν Πελοπόννησο καί τή Στερεά Ἑλλάδα, παίρνοντας τρομακτικές διαστάσεις τό 1824. Μέ αὐτήν τήν ἐπιδημία συνδέεται ἄλλωστε καί ἡ ὁργάνωση τοῦ πρώτου νοσοκομείου στήν Ἑλλάδα.

Μέ τήν ἔξαρση τῆς πανώλους στό Μεγάλο Κάστρο τό 1819, ὅπως προαναφέρθηκε, οἱ Χριστιανοί τῆς Κρήτης, γιά τή σωτηρία τῆς ζωῆς τους, ἐπικαλοῦνται τή θεία χάρη καί παραμυθία τῆς Μεγάλης Μάνας τοῦ Κόσμου καί ζητοῦν τή μεταφορά τῆς Ἀγίας Ζώνης ἀπό τό Βατοπαίδι στή Μεγαλόνησο. Μετά τήν ἔλευση ὁμως τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου στό Νησί τό 1820 καί κατά τήν παραμονή του στήν Κρήτη, ἐκρήγνυται ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καί ἡ Ἀγία Ζώνη ὑπέστη πολλές περιπέτειες, καθὼς βρέθηκε στή δίνη τοῦ πολέμου, λεηλασιῶν, καί ἐξανδραποδισμοῦ τῶν χριστιανῶν.

Οἱ περιπέτειες τῆς Ἀγίας Ζώνης στήν Κρήτη ἀλλά καί ἡ μεταγενέστερη δύσκολη πορεία τῆς ἐπιστροφῆς της στό Βατοπαίδι, καταγράφονται στόν ὑπ' ἀριθμόν 5 Κώδικα τῆς Μονῆς, πού περιλαμβάνει μεταξύ τῶν ἄλλων, καί τήν «ἐκάνην βοήθειαν πού ἐσύναξε ἀπό τοὺς Χριστιανούς τῆς Σαντορίνης ὁ προηγούμενος τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου κύριος Διονύσιος». Ἀποτελεῖται ἀπό τέσσερα φύλλα, πού οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς ἀπέστειλαν τό 1953 στόν Θηραῖο Ἀνδρέα Νομικό. Στό τέλος τοῦ ἐγγράφου μάλιστα γίνεται λόγος καί γιά μιά πεντάφωτη λυχνία μέ τό ὄνομα «ΘΗΡΑ», πού βρίσκεται μέσα στό καθολικό τῆς Μονῆς, καί καίει ἀκατάπαυστα, μετά τήν ἐπαναφορά τῆς Τιμίας Ζώνης ἀπό τήν Σαντορίνη (1831).

Ἄλλη πηγή τεκμηρίωσης εἶναι χειρόγραφη διήγηση τῶν γεγονότων πού ἀπόκειται στήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, στήν ὁποία ἀναγράφεται ὡς ἔτος σύνταξής της τό 1930 ἄν καί ἀπό τόν τύπο γραφῆς, συντομογραφίες, σύνταξη κ.λπ., ἀνάγεται σέ ἔτος πρὶν τό 1950. Μαρτυρίες περὶ τοῦ θέματος ὑπάρχουν ἀκόμη σέ ἔγγραφα στίς ἱστορικές συλλογές τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης καί σέ ἄλλες πηγές ἀλλά καί σέ Θηραϊκό ἔγγραφο πού ὑπογράφεται ἀπό τόν Ἀντώνιο Σιγάλα, καί ἀναφέρεται στήν παραμονή τῆς Ζώνης στήν Σαντορίνη καί τήν ἐπιστροφή της στό Βατοπαίδι. Ὁ Σιγάλας ἦταν ἀστυνόμος τοῦ Δήμου Καλίστης καί διακεκριμένος δάσκαλος τῆς Βυζαντινῆς

Μουσικῆς. Τό παραπάνω Θηραϊκό ἔγγραφο ἀπόκειται στήν ἰδιωτική συλλογή τοῦ Ἀνδρέα Νομικοῦ, συγγενῇ τοῦ Σιγάλα πού κληρονόμησε καί τό ἀρχεῖο του. Στήν παρούσα ἐργασία παρατίθενται καί παραβάλλονται τά σχετικά ἀποσπάσματα τῶν παραπάνω τεκμηρίων, οὕτως ὥστε νά παρουσιασθεῖ πλήρης ἡ ροή τῶν γεγονότων πού συνθέτουν τήν τραγική αὐτή περιπέτεια τῆς Ἀγίας Ζώνης.

Στήν ἀρχή τῆς χειρόγραφης διήγησής τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου, γιά τίς περιπέτειες καί τή μεταγενέστερη δύσκολη πορεία ἐπιστροφῆς τῆς Ἀγίας Ζώνης ἀπό τήν Κρήτη στό "Ἅγιον" Ὄρος, ἀναφέρεται:

Ἀφιεροῦται τῇ Ἱερᾷ καί Σεβασμίᾳ Μεγίστῃ Μονῇ τοῦ Βατοπαιδίου

Διήγησις, περί τῆς ζητήσεως τῆς τιμίας Ζώνης, ἀπό τοῦ μεγάλου Κάστρου τῆς Κρήτης, καί τῶν φονευθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν, καί περ' ὅσον μετέπειτα ἠκολούθησαν μέχρι τῆς ἐπανόδου αὐτῆς, εἰς τό Ἱερὸν ἡμῶν Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου!

Ἡ τιμία καί ἄφθαρτος Παναγία Ζώνη, τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπειδὴ προσεκλίθη ἀπό τοὺς προκρίτους Προεστάτας Ἱερωμένους τε καί λαϊκοὺς, τοῦ μεγάλου Κάστρου τῆς Κρήτης, ἐλθόντες ἐκεῖθεν εἰς τήν Ἱερὰν ἡμῶν Μονήν τοῦ Βατοπαιδίου, ἐπίτηδες ἄνθρωποι, διὰ τό μέγα θανατικόν τῆς Πανώλης, ὅπου εὕρισκετο τότε εἰς τό Κάστρον, καί εἰς τά περίξ τῆς Κρήτης. Κοινή γνώμη πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. ἐστάλθη κατὰ τό 1820: ἔτος, κατὰ Μῆνα Ἰούνιον εἰς Κρήτην, ἡ τιμία «Ζώνη», ὁ τίμιος Σταυρός, μετὰ ἀρκετίου τιμίου ξύλου. Καί ἡ κάρα τοῦ ἐν Ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου, διορίσθησαν καί ἀπό τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου, δύο Ἱερομόναχοι, Νεόφυτος καί Ἀμβρόσιος, εἷς Ἱεροδιάκονος Παρθένιος, καί δύο Μοναχοί. Διονύσιος καί Δωρόθεος, οἵτινες διὰ τοῦ ἐπίτηδες σταλέντος Καραβίου, ἔφθασαν μετὰ 15: ἡμέρας εἰς τό Κάστρον τῆς Κρήτης. Τοὺς ὑπεδέχθησαν μετ' εὐλαθείας οἱ χριστιανοί, Ἱερωμένοι τε καί λαϊκοί, καί μετὰ παράταξιν μεγάλην Ἐκκλησιαστικὴν, ἔλαβον τοὺς ἁγίους θησαυροὺς ἀπό τὸν λιμένα τοῦ Μεγάλου Κάστρου, ἕως τήν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως. Ἦρχισαν οὖν οἱ Πατέρες καί ἔκαμον Ἀγιασμούς, ἀπό τὸν Αὐγούστον τοῦ 1820: ἔτους, ἕως τοῦ Πάσχα τοῦ 1821: ἔτους. ἤρχισεν ἡ γενικὴ περίστασις, καί ὁ Μητροπολίτης τῆς Κρήτης Γεράσιμος, εὕρισκόμενος εἰς τήν Κων/λιν, ἐκατέβη εἰς τήν Κρήτην τὸν Φεβρουάριον μῆνα. ἀπεφάσισαν ἐνταῦθα κοινῶς οἱ Πατέρες καί Προεστῶτες τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου, καί ἔστειλαν Ἐξάρχον τὸν Μοναχὸν Μακάριον, μέ γράμματα Μοναστηριακά πρὸς τοὺς Πατέρας καί Ἐξάρ-

χους τῆς Ἀγίας «Ζώνης». Πρὸς τὸν Μητροπολίτην, καὶ τοὺς Ἀρχοντας τῆς Κρήτης, διὰ νὰ στείλωσι τὰ Ἅγια. εἰς τὸ Ἱερόν ἡμῶν Μοναστήριον τοῦ «Βατο-
παιδίου». Ἐφθασεν ὁ Ἐξαρχος εἰς τὸ Κάστρον τῆς Κρήτης, τὴν Μεγάλην Τε-
τάρτην. ἔλαβον οἱ Πατέρες τὰ Γράμματα τὰ ἀνέγνωσαν. καὶ εὐθὺς ἠθέλησαν νὰ
ναυλώσωσι Καράβιον. διὰ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ Μοναστήριον. τὸ ἀνέφερον τοῦ Ἀγί-
ου Μητροπολίτου, τοὺς ἐμπόδισεν ὁ εὐλογημένος, ἔμειναν μετὰ τὸ Πάσχα. ἔ-
κλεισεν ἡ θάλασσα, διὰ τὴν γενικὴν ἀποστασίαν καὶ δὲν τοὺς ἄφιναν πλέον νὰ
εμβαρκαρισθοῦν διότι ἀπεστάτησαν καὶ πολλὰ μέρη τῆς Κρήτης.

Στὴν “ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ τοῦ κατὰ τὴν νῆσον Κρήτην εἰς τε τὰ Χα-
νιά καὶ Ρέθυμνον συμβάντος πολέμου ὑπὸ τῶν Σφακιωτῶν, Λακκιωτῶν, Θερι-
σιωτῶν καὶ ἄλλων συμμάχων κατὰ τὸ 1821 ἔτος τὸ σωτήριον”, συγγραφείσης
“ὑπὸ τοῦ Ταπεινοῦ Ζαχαρίου (Πρακτικίδη) τοῦ ἐκ Χάνδακος τῆς Κρήτης, τοῦ
εἰς Σφακία κατὰ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Θυμιανῆς ἐπιλεγο-
μένης σχολαρχοῦντος”, ἀναφέρονται ἐν συντομία τὰ φοβερά γεγονότα τῶν σφα-
γῶν καὶ λεηλασιῶν τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1821, στὸ παρακάτω κεφάλαιο, ἐπὶ λέξει:

**“ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΙΣ ΧΑΝΔΑΚΑ
ΚΑΙ ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ
ΕΤΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ”**

Ὁ βεζύρης μετὰ τῶν λοιπῶν ἀγάδων ὑπεχρέωσαν τὸν ἅγιον Κρήτης κύριον
Γεράσιμον[] μέ τρόπους πολιτικούς, νὰ γράψῃ εἰς τὰ χωρία πρὸς ἀρχιερεῖς καί-
τούς λοιπούς χριστιανούς, οἵτινες ἦσαν εἰς Κνητουμάντζα, διὰ νὰ συναχθῶσιν εἰς
Κάστρον, καὶ νὰ τοῖς ὁμιλήσωσιν εἰς τὸ διδάνειον νὰ καθησυχάσωσι καὶ νὰ μὴ μι-
μηθῶσι τοὺς Μωραῖτας καὶ Σπετζουδραίους εἰς τὴν ἀποστασίαν, τοὺς ὁποίους ἡ
κραταιὰ βασιλεία θέλει παιδεύσει χωρὶς ἔλεος. Ἡ πανιερότης του χωρὶς νὰ ἐνα-
ντιωθῇ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νὰ συνάξῃ ὅλους εὐθὺς. Ὅθεν ἔστειλε κάποιον καλό-
γερον Βαρνάβαν, πρῶτην μὲν ἀγιορίτην, ὕστερον δὲ ἀγιοταγίτην πρωτοσύγγελον,
μέ γράμματα πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι καὶ συνάχθησαν. Τῇ
23 Ἰουνίου ἐγίνε σύνοδος εἰς τὴν μητρόπολιν, εἰς τὸν Ναόν τοῦ ἐνδόξου μεγαλο-
μάρτυρος Μηνᾶ, παροτρυνθέντων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων καὶ τινων χρι-
στιανῶν, καὶ ὁ ἅγιος Κρήτης μετὰ τῶν ἀρχιερέων ἄρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἐν
πουγιουρτοῦ, ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ βεζύρη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὠμίλει
ἠθικῶς πρὸς τὸν λαόν νὰ φυλάττωσι τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ εὐπείθειαν,
μηδὲ μὴ μιμούμενοι τοὺς ἀποστάτας νησιώτας καὶ μωραῖτας, οἱ ἐχθροὶ καιρο-
φυλακτοῦντες, ὥρμησαν ἐξαίφνης εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ ἀποκλείσαντες τὰς

θύρας τῆς αὐλῆς, εἰσέβησαν εἰς τόν ναόν μέ ἀλλαλαγμόν, καί σηκώσαντες τά ὅπλα, φονεύουσι πρῶτον τόν εὐλογημένον γέροντα ἅγιον Κρήτης, ρίψαντες ἐπάνω εἰς τό ἱερόν σῶμα του 13 πιστόλια, χωρίς νά εὐλαβηθῶσιν οἱ ἀλιτῆριοι τό σεβάσμιον γῆρας του. μετὰ ἐκεῖνον καί τόν ἅγιον Κνωσσοῦ κύρ Νεόφυτον, τόν Χερρονήσου κύρ Ἰωακείμ καί τόν Σητείας κύρ Ζαχαρίαν, τοὺς ἐφημερίους 17 καί 5 ἀγιορίτας τῆς Ἀγίας Ζώνης, καί ἕως 300 παρευρεθέτας χριστιανούς, ἐν οἷς ἔτυχεν καί ὁ ἐν ἰατροῖς τά πρῶτα φέρων Ἰωάννης Λευθερέος, ὁ καί λογοθέτης, τοῦ ὁποίου τά ἐξαίρετα προτερήματα νά διηγῆται τίς δέν εἶναι τοῦ παρόντος σκοποῦ, διὰ τήν συντομίαν ἐκεῖθεν ἔπειτα διασπαρέντες εἰς τήν πόλιν ἐδίωκον τοὺς λοιπούς χριστιανούς, φονεύοντες ἀνηλεῶς ὅσους ἀπήντων εἰς τοὺς δρόμους, ὅπου ἀπήντησαν καί τόν ἅγιον Λάμπης κύριον Ἱερόθεον (ὅστις ἐπήγαινε εἰς τήν μητρόπολιν διὰ ἀκρόασιν τοῦ πουγιουρτίου), ἔξωθεν τοῦ ὁσπητίου τοῦ Γεωργίου Παυλάκη, γραμματικοῦ τοῦ Μπερτάρη, πλησίον τῆς μητροπόλεως, φονεύσαντες δέ καί αὐτόν τόν εὐλογημένον, μετὰ τοῦ διάκου του, ὥρμησαν καί εἰς τό ὁσπήτιον τοῦ Γεωργίου, φονεύσαντες καί αὐτόν καί ἄλλους 8 τοῦ ὁσπητίου του. Ἐπειτα διασκορπισθέντες εἰς ὅλους τοὺς δρόμους τῆς πολιτείας, ἠκολούθουν τόν φόνον τῶν χριστιανῶν ὥρας δύο ἡμισυ ἀδιακόπως. Τοῦτο μαθὼν ὁ βεζύρης ἐξέδωκε προσταγὴν μέ ἀπειλὰς σφοδράς, καί ἠσύχασαν. ζητήσας δέ τοὺς ἐναπολειφθέντας χριστιανούς, εὔρεν ἕως 500 τοὺς ὁποίους ἐπρόσταξε νά ἐνταφιάσωσιν εὐθύς τά πτώματα τῶν φονευθέντων ἀρχιερέων, ἱερέων καί λοιπῶν χριστιανῶν. ἐξ ὧν ὅσους μέν ἐπρόφθασαν, ἐνταφίασαν, τοὺς δέ λοιπούς διαζόμενοι ἀπὸ τῆν κουστωδιάν, ἔρριψαν εἰς τήν θάλασσαν. Τά σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν ἀρπάσαντες, τά διμερίσθησαν οἱ τρισκατάρτοι, τά ὅποια ἦσαν ὑπὲρ τὰς 100 κανδύλας ἀργυράς, Εὐαγγέλια ἡργυρωμένα, 6 ἱερά ποτήρια ἀργυρά, ζυγιάς 5, θυμιατήρια ἀργυρά 6 καί ἄλλα ἱερά ἅμφια... ὅσα δέ ἔλαβον ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Κρήτης ὑπαρχόντων, ἀδήλον. Ἐλαβον δέ καί τήν ἁγίαν Ζώνην, τόν τίμιον σταυρόν καί τήν ἱεράν Κάραν τοῦ ἁγίου ἀνδρέου Κρήτης, τά ὅποια ἔφερον οἱ πατέρες ἐκ τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἐκ τῆς σεβασμίας καί πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, διὰ τήν εἰς Χάνδακα ἐπικρατοῦσαν δεινὴν πανώλην, τά ὅποια παρέδωκαν τῷ βεζύρῃ. Ἐκεῖνος δέ τά παρέδωκεν εἰς τόν Ἀγγλικόν Κόνσολον κύριον Δομένικον, λαβὼν ἀπὸ αὐτόν ἰδιόχειρον ἐνσφράγιστον μαρτυρικόν Γράμμα τῆς περιλαβῆς των, διὰ ἰδικήν του ἀσφάλειαν.

Τῇ 24 καί 25 τοῦ ἰδίου ἐφόνευσαν εἰς μερικά χωρία τοῦ Μαλεβυζίου (ἐπαρχίας τοῦ Κνωσσοῦ) 80 χριστιανούς.

Τῇ 28 καί 29 ἐτοιμάσθησαν ἀπό Κάστρον 3500 ἐκ τῶν γιανιτζαρέων, διαι-
ρεθέντες εἰς 9 μπαϊράκια, σύροντες καί 4 κανόνια, καί ἔφθασαν εἰς Ρέθειμος με-
τά δύο ἡμέρας ὁρομαῖοι, ἐπειδὴ προεζητήθησαν πολλάκις ἐξ ἐκείνων εἰς συμμα-
χίαν. Ἐκεῖθεν ἔλαβον 1800 μέ 5 σημαίας. ὥστε συνεκροτήθη τῶν δύο τούτων
πόλεων ὁ ἐχθρικός στρατός ἀπό 5300 οἱ ὅποιοι ἄρχισαν εὐθύς τόν ὁρόμον τους
κατά τά Σφακία.....”

Ἐπὶ τοῦ θέματος, τό χειρόγραφο τοῦ Βατοπαιδίου ἀναφέρει:

Ἐκάθησαν λοιπόν ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν κατοικοῦντες εἰς τήν Μητρόπολιν. ἕως εἰς
τάς 22: τοῦ Ἰουνίου. μηνός, καθ’ ἣν ἡμέραν ὄντες συνηγμένοι 4: Ἐπίσκοποι, ὁ
Μητροπολίτης, καί πολλοί τῶν Χριστιανῶν εἰς τήν Μητρόπολιν, ὠρμισαν οἱ
ἐντόπιοι Τοῦρκοι, ἐπάνω εἰς τήν Μητρόπολιν, χωρίς τῆς εἰδήσεως τοῦ Ἡγεμό-
νος καί ἐθανάτωσαν τοὺς Ἐπισκόπους, τόν Μητροπολίτην, ὅλους τοὺς Χριστια-
νοὺς, ὅσοι εὐρέθησαν ἐκεῖ, μετὰ τῶν ὁποίων ἐθανατώθησαν καί οἱ δύο Ἱερομόνα-
χοι οἱ ἰδικοί μας Μοναστηριακοί ὁ Νεόφυτος καί Ἀμβρόσιος καί ὁ Μοναχός Μα-
κάριος, ὅστις ἐστάλη Ἐξαρχος διὰ νά τοὺς σηκώσῃ νά ἔλθωσιν εἰς τό Μονα-
στήριον. ὁ δέ Ἱεροδιάκονος Παρθένιος. καί οἱ δύο Μοναχοί. Διονύσιος καί Δωρό-
θεος, ἐπῆραν τήν τιμίαν, «Ζώνην», τόν τίμιον Σταυρόν, καί πηδῆσαντες ἀπό τοῦ
τείχους τῆς Μητροπόλεως, κατέφυγον εἰς ἓν ὀσπίτιον Τούρκικον, ἀπό τὰ λεγό-
μενα τῶν Κουρμουλίδων. οἱ ὅποιοι κρυφίως πιστεύουσι τήν πίστιν τῶν Χρι-
στιανῶν, καί φανερώς φοβούμενοι διάγουσιν ὡς Τοῦρκοι. τήν ἀγίαν Κάραν, καί
τό κουτεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἐμβῆκαν οἱ Τοῦρκοι μέσα εἰς τήν κατοικίαν τῶν
Πατέρων, τὰ ἔλαβον καί τὰ ἔφερον εἰς τόν Ἡγεμόνα. ὁ ὁποῖος τὰ ἐφύλαξε μαζί
μέ τὰ σκεύη τῆς Ἀγίας Μητροπόλεως. ἀπέρασαν δύο ἡμέραι ἔπαυσαν οἱ
Τοῦρκοι νά φονεύουν τοὺς Χριστιανούς. ἐσύναξαν πάντας ὅσοι ἔμειναν εἰς τό
Πασᾶ Καπουσοῦ. ἐπῆγαν καί οἱ ἰδικοί μας τρεῖς ἀδελφοί, ἔχοντες τήν τιμίαν
«Ζώνην», καί τόν Τίμιον Σταυρόν, καί ἐπειδὴ ἐδόθη ἄδεια εἰς τοὺς Χριστιανούς,
νά πηγαίνουν εἰς τὰ ὀσπήτια των, καί ἡ Μητρόπολις ἦτο βουλομένη ἀπό τόν
Ἡγεμόνα. αἱ τρεῖς ἐδικοί μας ἀδελφοί. Παρεκάλεσαν τόν Κόνσουλαν τῆς Ἱγκλι-
τέρας Σιών Δομίνικον Σανταντώνιον, καί τοὺς ἐπῆρεν εἰς τό ὀσπήτιον του. καί
ἐκάθισαν ἕως τόν Φεβρουάριον μήνα, ἔχοντες καί τὰ Ἅγια. διὰ μέσου τοῦ Κον-
σούλου αὐτοῦ ὑπῆγαν εἰς τήν Μητρόπολιν, καί ἔλαβον καί ὅσα πράγματα ἦτον
ἐκεῖ. ἀπό τὰ ὁποῖα πολλά ὀλίγα τοὺς ἐπῆραν οἱ Τοῦρκοι. εἶχον καί μετρητά γρό-
σια χιλιάδες 40: Εἰς τό διάστημα τοῦτον πάλιν οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νά φονεύουν
τοὺς Χριστιανούς. καί οἱ ἰδικοί μας Πατέρες παντελῶς, ἀπό τόν Ἰούλιον ἕως τόν

Φεβρουάριον δὲν ἐφανερώθησαν εἰς κανένα τὴν ἡμέραν, μόνον τὴν νύκτα μέ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ὀσπιτίου. Ὁ Δομήνικος ἠξέυρωντας ὅτι ἔχουν παράδες, τοὺς εἶπε μίαν ἡμέραν, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν ζητᾷ νὰ τὸν δώσητε τὴν τιμίαν «Ζώνην». ἐλυπήθησαν εἰς τοῦτο οἱ ἀδελφοί. ἐσυλογίσθησαν τί νὰ κάμουν. εὐγάλαν τό Κουτεῖον τό μικρόν τό ἔχον τὴν Ἀγίαν «Ζώνην», καί εἰς τό Μεγάλον ἔβαλον μέσα μίαν σκέπην, εἰς τόπον τῆς Ἀγίας «Ζώνης», καί τό ἐπῆρεν ὁ Δομήνικος, καί τό ἐπῆγεν εἰς τὸν Πασᾶν, καί εἰς τοὺς προύχοντας τῶν Τουρκῶν. Τοὺς ἐπιστοποίησεν ὅτι αὕτῃ εἶναι ἡ Τιμία «Ζώνη». τὴν ἐδέχθησαν καί τὴν ἔβαλον εἰς τό Τζεπχανέ, λέγοντες ὅτι τὴν λαμβάνουσι διὰ νὰ τοὺς φυλάττῃ νὰ μὴ τὴν πάρουν οἱ ρωμαῖοι Σφακιανοί. διότι ἔστειλαν πρωτῆτερα καί τὴν ἐζήτουν ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα. ἐζήτησαν ἀκόμῃ ὁ Δομήνικος ἀπὸ τοὺς πατέρας καί 10 χιλιάδες Γρόσια διὰ τὸν Ἡγεμόνα διότι εἶπεν ὅτι ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ τοὺς ἐμβαρκάρῃ εἰς Καραῖν, καί νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τό Ἅγιον ὄρος. τὰ ἔδωκαν καί αὐτά. καί κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἐτοιμάσθησαν, καί ἐμβάρκαραν ὅλα τὰ ἐδῆσματα ὅσα εἶχον, καί τὰ Ἅγια κρυφίως, ἔπειτα διὰ νυκτός, ὁ Δομήνικος, καί ὁ ἀδελφός του, τοὺς ἐκατέβασαν μέ σκάλας ἀπὸ τό Κάστρον, ἀπὸ τρία Κάστρα, καί τοὺς ἐμβαρκάρησε καί ἀνεχώρησαν. δίδοντες καί εἰς αὐτόν 10: χιλιάδες γρόσια, λόγω φιλοδοξίας.

Τὰ γεγονότα καταγράφονται καί στό Θηραϊκό ἔγγραφο, τό σχετικό μέ τὴν ἀνεύρεση τῆς Ἀγίας Ζώνης στή Σαντορίνη:

**«ΑΝΕΥΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΙΜΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΖΩΝΗΣ
ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ
ΕΝ ΜΗΝΙ ΟΚΤΩΒΡΙΩ 26 ΤΟΥ 1830 ΕΝ ΘΗΡΑ».**

Τὰ τῆς Κρήτης ἀλλεπάλληλα καί πολύστονα δεινά πολλές καί διαφόρους δυστυχίας προλαβόντων ἐπέφερον, πολύ δέ περισσότερον κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καθ' ἣν ἅπανα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἀπεστάτησε κατὰ τοῦ Σουλτάνου ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως καί ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Οἱ φόνοι, αἱ ἀρπαγαί, αἱ λεηλασίαι, αἱ πυρπολήσεις καί λοιπά συμβάντα ἐξιστοροῦνται ἐν τῇ Γενικῇ Ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους. Ἡμεῖς δέ θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τινῶν ἱερῶν κειμηλίων τῆς εὐαγοῦς Ἱερᾶς αὐτοκρατορικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἐν Ἀθωνί, παρακατατεθειμένων ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Μονῆς καί ἀφανῶν ὄντων ἐπὶ δέκα ἔτεσι, θείως πῶς ἀνακαλυφθέντων διεσώθησαν ἐν Θήρᾳ: α) Μέρος τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, β) οὐκ ὀλίγου Τιμίου Ξύλου τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καί γ) ἡ Τιμία Κάρα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα ἐπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου.

Μόλις ἡ ἀνεύρεσις τῶν ἀγίων ψιθυρίζεται καί ὁ ἀρχιερεύς Ζαχαρίας Κυριακός σπεύδει πρὸς ἐκεῖνον, δι' οὗ τὰ ἱερά ταῦτα διεφυλάττοντο καί ἐξαιτεῖται αὐτά, ἀλλ' ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἤρνεϊτο αὐτά, σκοποῦσα νά μεταφέρῃ αὐτά εἰς Εὐρώπην καί ἐκεῖ νά τὰ ἐκποιήσῃ ἢ νά τὰ καταθέσῃ ἐπ' ἀμοιβῇ χρημάτων πολλῶν. Ἡ συζήτησις αὕτη ἐξακολούθει τρία ὁλόκληρα ἔτη, ὅτε αἰφνης ἐπαρουσιάσθησαν οἱ Πατέρες, ὁ Προηγούμενος Διονύσιος Βατοπεδινός καί Στέφανος Ἐφέσιος μοναχός τῆς ἐν Ἄθῳ Ἱερᾶς Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καί ἀπέδειξαν καί ἐπεβεβαίωσαν τήν πραγματικότητα τῶν ἱερῶν καί τήν πρὸς τοὺς κατόχους κατάθεσιν των ἀπὸ τοὺς Πατέρας τοῦ Μοναστηρίου, εἰς Κρήτην.

Κατὰ τὸ 1821, ὅτε σφοδροτάτη ὑπῆρχεν ἡ καταδίωξις καί γενικός ὁ ἐξολοθρεμός τῶν χριστιανῶν τῆς Κρήτης, οἱ Πατέρες εὐρέθησαν ἐκεῖ μετὰ τῶν ἱερῶν κειμηλίων, κεκλημένοι ὄντες παρὰ τῶν χριστιανῶν πρὸς ἀποδίωξιν τῆς μαστιζούσης τὸν τόπον νόσου πανώλους, ὄντες καταδιωκόμενοι, ὑπὸ τῶν ἀγρίων Ὀθωμανῶν, κατέφυγον εἰς τὸ ἐν Ἡρακλείῳ Ἀγγλικόν Προξενεῖον πρὸς διάσωσίν των. Ὁ Πρόξενος Δομήνικος Σανταντώνιος καί ἡ σύζυγος αὐτοῦ Στεφανία Γιαμαλακενοπούλα, διὰ νά γλυτώσουν αὐτοὺς ἀπὸ τὸν βίαιον θάνατον αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κατεβίβασαν αὐτοὺς διὰ σχοινίου ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ Προξενείου διὰ νυκτός ἐν τῷ λιμένι, ὅπου πλοῖον ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν περιμένον αὐτοὺς, ἀπέπλευσεν. Τὰ δέ ἱερά κειμήλια καί πάντα τὰ ἀφιερώματα πού εἶχον συνάξει ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ἔμειναν εἰς τήν κατοχήν τοῦ Προξενείου πρὸς διαφύλαξιν.

Οἱ περιπέτειες τῆς Τιμίας Ζώνης στὴν Κρήτη ἐπιβεβαιώνονται καί ἀπὸ ἄλλη μαρτυρία ἐνός ἱερομονάχου καί μέλους τῆς συνοδείας τῶν μοναχῶν πού τήν εἶχαν μεταφέρει στό Νησί. Τό ἔγγραφο τοῦ ταπεινοῦ πατριώτη Παρθενίου Ἱερομονάχου πρὸς τήν “Σεβαστὴ Διοίκησιν” ἔχει ὡς ἑξῆς:

“Σεβαστὴ Διοίκησις!

Ὁ ὑποσημειούμενος ἀναφέρομαι διὰ τῆς παρούσης μου ὅτι τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο κόμματα τῆς Ἀγίας Ζώνης μετεκομίσθη ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος εἰς τὸ Μεγάλον Κάστρον τῆς Κρήτης, κατὰ τὸ 1820 ἔτος, διὰ τήν τότε ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ ἀσθένειαν τῆς πανώλης, μετὰ τῆς ὁποίας ἤμην καί ἐγὼ μέλος τῆς συνοδείας τῶν πέντε μετακομισάντων αὐτὴν πατέρων. Μετὰ δέ τήν ἐπανάστασιν κατεφύγομεν τρεῖς μόνον καλόγηροι εἰς τὸ ὁσπῆτιον τοῦ δοτόρ Δομένικου Σαντ Ἀντωνίου καί διεφυλάχθημεν ἐκεῖ μέ τήν Ἀγίαν Ζώνην καί μέ τὸν Τίμιον Σταυρόν ἀπὸ Ἰουνίου 27 μέχρι 17 Φεβρουαρίου, ὁπότε μᾶς ἐμβαρκάρησεν ὁ ρηθείς Δομέ-

νικος εἰς ἓνα μαρτίγον [] Συριανόν, ὑπό σημαίαν Γαλλικὴν. ἀναχωρήσαντες ἀπηντήσαμεν ἐν πλοῖον πολεμικόν ἐλληνικόν, τό ὁποῖον βυζιτάροντάς μας, ἐπῆρεν ἐμέ, τόν δέ μαρτίγον μέ τούς ἄλλους δύο καλογήρους ἔδεσεν ὀπισθέν του καί ἐτραβοῦσε. Φουρτούνας δέ γενομένης περί τό μεσονύκτιον, ἔσπασεν ὁ μαρτίγος καί κατέφυγεν εἰς Ἅγιον Νικόλαον λιμένα τῆς Κρήτης, ὅπου ἔπιασαν τούς καλογήρους μέ τήν Ἁγίαν Ζώνην, τόν Τίμιον Σταυρόν καί λοιπά πράγματα οἱ Τουρκοὶ καί τούς ὑπῆγαν εἰς τόν τότε ἡγεμονεύοντα τοῦ Μεγάλου Κάστρου Σερίφ Πασᾶν, καί τόν μέν ἕναν ἐκρέμασαν, ὁ δέ ἄλλος ἔφυγε, μετ' ὀλίγον καιρόν. Ἔδωκε δέ τότε ὁ Ἡγεμών τήν τε Ἁγίαν Ζώνην, τόν τίμιον Σταυρόν καί λοιπά εἰς τόν Δομένικον νά τά φυλάξῃ ἕως εἰς τήν ἐπιστροφήν του, διότι ἔμελλε νά ἐκστρατεύσει τότε κατά τῶν Κρητῶν καί νά θεωρηθῇ καί ἡ κρίσις του, διὰ τά ὅσα κατ' αὐτοῦ ἔγραφεν εἰς τά γράμματα ὅπου μᾶς εἶχε δώσει. Ἐπρόλαβε δέ ἡ Ἐξοχότης του καί πρό τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἡγεμόνος ἔφυγε κρυφίως ἀπό τήν Κρήτην καί ἀπέρασεν εἰς τήν πατρίδα του τήν Σικελίαν μετά τῆς φαμελίας του, μέ τά πράγματά του, μέ τήν Τιμίαν Ζώνην, τόν Τίμιον Σταυρόν καί μέ ἑπτὰ χιλιάδας γρόσια ὅπου εὑρέθησαν εἰς τούς καλογήρους. Ταῦτα ἐπληροφορήθην ἀπό τόν Καπετάν Γεράσιμον Σαντοριναῖον, κόνσολον τῆς Σάμου, ὅστις ἐπληροφορήθη ἀπό ἕναν καπιτάνιον ὅπου εἶχεν ἔλθει ἀπό Κρήτην εἰς Σάμον καί ἦτο κατοικημένος εἰς τό ἴδιον του ὀσπήτιον καί ἀπό ἄλλους πολλούς, ὅτι ἐδόθησαν εἰς τόν δομένικον ἀπό τόν Ἡγεμόνα.

Ἐλθὼν δέ ἤδη καί ἐνταῦθα εἰς Ναύπλιον, ἐπληροφορήθην παρά τινων παροικούντων Κρητῶν, ὅτι εἰσέτι εὑρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ ἰδίου Δομένικου, ἡ τε Ἁγία Ζώνη καί ὁ Τίμιος Σταυρός.

Εἰδοποιῶ λοιπόν κατά χρέος τήν Σ. Διοίκησιν νά λάβῃ τά ἀνήκοντα μέτρα καί νά παραλάβῃ εἰς χεῖρας τῆς τούτους τούς θησαυρούς, ὅπου νά μή τούς ὑστερηθῇ τό Ἔθνος, καί μένω εὐσεβάστως.

ὁ ταπεινός Πατριώτης
Παρθένιος Ἱερομόναχος

τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1824
ἐν Ναυπλίῳ

Τά γεγονότα περιγράφονται πολύ πῖο λεπτομερῶς στό χειρόγραφο τοῦ Βατοπαιδίου:

Τήν Πέμπτην ἑσπέρας τῆς Τυροφάγου κατά μήνα Φεβρουάριον τοῦ 1822:

ἔτους. Τούς ἐμβαρκάρισε τούς τρεῖς ἀδελφούς ἡμῶν εἰς Καράβι Ἀραουζεῖκον, μέ
Σημαίαν Γαλλικήν, καί ἀνεχώρησαν. τό πρωί ἐξημερόθησαν ἔμπροσθεν τῆς νή-
σου Σαντορήνης, μακράν ὅμως μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἐν Καράβι Σπετζιώτικον, καί
ἐπήγαινε κατ' ἐπάνω των. το Ταουζεῖκον ἔφευγε. τό Σπετζιώτικο ἔρριπτε τόπια
καί τουφέκια τέλος πάντων ἐστάθη. εἶδον μέσα τούς Καλογήρους, ἐρώτησαν πό-
θεν εἶναι. Τούς εἶπον ὅτι ἔχουσι μέσα τήν ἁγίαν «Ζώνην», κι ἔρχονται ἀπό τήν
Κρήτην. Ὁ караβοκύρης του Σπετζιώτικου ἔστειλε τήν βάρκα του, καί ἐπῆρε
τόν Γραμματικόν του Ταουζεῖκου Καραβίου, καί τόν Συνάδελφον ἡμῶν Ἱεροδιά-
κονον Παρθένιον, καί τά γράμματα τοῦ Καραβίου. τό δέ Καράβι τό ἔδεσαν καί
τό ἐτραβοῦσαν κατόπιν αὐτῶν. Ὁ Ἱεροδιάκονος Παρθένιος εὐθύς ὅπου ἐμβῆκεν
εἰς τό Καράβι, εἶπεν εἰς τόν Καραβοκύρην νά πάρουν μέσα καί τούς δύο ἀδελ-
φούς, τόν Διονύσιον καί τόν Δωρόθεον καί τά Ἅγια. Δέν ἠθέλησεν ὁ Καπετά-
νιος, διότι ἐβράδιασε. μόνον ἀπεκρίθη αὔριον τό πρωί ἐπειδή τό Καράβι τό ἔχομεν
μαζύ μας. Τήν νύκτα λοιπόν ἔγεινεν ὁ ἄνεμος σφοδρότερος, καί τό Ταουζεῖκον
Καράβι, ἐπειδή ἐδυσκολεύετο ν' ἀκολουθῇ τοῦ ἄλλου, ἔκοψε τό σχοινίον καί
ὑπῆγε μόνον του κατ' εὐθείαν πάλιν εἰς τό Κάστρον τῆς Κρήτης. οἱ Τοῦρκοι
ὅπου ἐφύλαττον, καθῶς τό εἶδον, ἐμβῆκαν μέσα, καί ἐπῆραν τούς δύο Καλογή-
ρους. τόν Διονύσιον καί τόν Δωρόθεον, καί τούς ἔδεσαν, καί ἀπό τήν Τίαν, τούς
ἐπῆγαν δέρνοντες εἰς τόν Πασᾶν, εἰς τό Κάστρον, καί τόν μέν Δωρόθεον τόν
ἐχάρισεν ὁ Πασᾶς, εἰς ἓνα Τοῦρκον Συμαντικόν. Τόν δέ Διονύσιον, ἀφ' οὗ τόν
ἐβίασαν νά τουρκίσῃ καί δέν ἔτρεξε τόν ἐτρύπισαν ἀπό τούς μῆλιγκας, μέ
σοῦβλαν πυρωμένην καί οὕτως τήν Καθαράν Δευτέραν πρωί τόν ἐκρέμασαν,
ἀφοῦ πρότερον ἐξομολογήθη καί μετάλαβε, τῶν ἀχράντων θείων Μυστηρίων. Τά
Ἅγια Κειμήλια, καθῶς ἦσαν μέ τό Σεντούκι, καί τά λοιπά πράγματα ἔμειναν
εἰς τό Καράβι. καί ἔστειλεν ὁ Δομήνικος Κόνσουλας Ἐγκλέζος καί τά ἐπῆρεν.
ἀφοῦ πρότερον κατεγράφησαν παρά τοῦ Κονσόλου Φραντζέζου, τοῦ μακαρίτου
λουκάκη, διά νά φυλαχθῶσι νά δοθῶσι ἐν καιρῷ εἰς τό Μοναστήριον τοῦ «Βατο-
παιδίου», διότι ἔδωκε τοιαύτην καταγραφὴν των ὅσον παρέλαβεν ὁ Δομήνικος
εἰς τήν Φραντζέζικον Καγκελαρίαν. Ὁ μέν λουκάκης ἀπέθανεν ὁ δέ Δομήνικος
μετά παρέλευσιν ὀλίγου καιροῦ ἐπῆρε τά Ἅγια καί τήν φαμελίαν του καί ἀνεχώ-
ρησεν ἀπό τό Κάστρο τῆς Κρήτης, καί ὑπῆγεν εἰς τήν Μάλταν καί εἰς τήν Συ-
κελίαν, καί μετέπειτα εἰς τήν Σαντορήνην, ἔχων μαζύ του καί τά Ἅγια.

Παράλληλα ἡ μαρτυρία τοῦ Θηραϊκοῦ ἐγγράφου, ἀναφέρει:

Ἀπειλουμένων δέ καί τῶν Προξένων ὑπό τῶν ἀγρίων Ὀθωμανῶν, ἤρξατο ὁ

εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου καί ἀνεχώρουν ἐκ τοῦ Προξενείου κατ' εὐθείαν διὰ τὴν Εὐρώπην. Εὐτυχῶς δέ τό πλοῖον ἐφ' οὗ εἶχε ἐπιβιβασθῇ καί ὁ Ἄγγλος Πρόξενος μετὰ τῆς οἰκογενείας του, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καί τὰ ἱερά κειμηλία, ὑπὸ ἐναντίου ἀνέμου διωκόμενον καί ὑπὸ τοῦ διαπλέοντος τὰ ὕδατα τῆς Κρήτης στόλου ἐπαπειλούμενον, προσήγγισεν εἰς Θήραν καί ἐλλιμενίσθη ἐκεῖ.

Ὁ Πρόξενος μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἐξελθὼν τοῦ πλοίου εἰς Θήραν, ἀπήντησε Δυτικούς πολλοὺς ὁμοθρήσκους καί Κρήτας πολλοὺς φυγάδας, γνωστοὺς τῇ οἰκογενείᾳ του. Εὐρὼν τὴν νῆσον εὐάερρον, τό κλίμα αὐτῆς ὑγιέστατον, τοὺς κατοίκους ὁπωσοῦν μορφωμένους καί ἀγαθοὺς, ἀπεφάσισε τὴν εἰς Θήραν διαμονὴν του, ὅπου εὗρε πράγματι φιλοξενίαν ἀρίστην. Καθ' ὃ δὲ ἱατρός ἀριστος καί χειρουργός εὗρε τὴν τύχην του, τιμώμενος καί ἀγαπώμενος παρὰ πάντων μέχρι τοῦ 1829, ὅτε ἐπαρουσιάσθη τό τῶν ἱερῶν κειμηλίων ζήτημα.

Ἀλλά κι ἂν ὁ ταπεινὸς ἱερομόναχος παρακαλοῦσε τὴν Σεβαστὴ Διοίκηση ἥδη ἀπὸ τό 1824 νά φροντίσει γιὰ τὴ διασφάλισιν τῶν ἱερῶν κειμηλίων, ὡς φαίνεται ἡ Ἁγία Ζώνη εἶχε πολὺ δρόμο ἀκόμη ὡς τό σπίτι της, τὴ Μονὴ Βατοπεδίου, ἀφοῦ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1829 ἐστάλη ἀπὸ τὴ Μονὴ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ Μεγάλου Κάστρου τό παρακάτω ἔγγραφο:

(Τύπος σφραγίδας τῆς Μονῆς μέ αἰθάλη)

“τιμιώτατοι προεστῶτες καί λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τοῦ Μεγάλου Κάστρου τῆς Κρήτης, τὴν περιπόθητον ἡμῖν τιμιότητα πατρικῶς ἐν κ(υρί)ῳ εὐχόμενοι, ἡδέως προσαγορεύομεν.

+ δεόμενοι τοῦ ἁγίου θεοῦ, ὅπως διὰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου αὐτοῦ μητρὸς τῆς προστάτιδος ἡμῶν βηματαρίσσης, διαφυλάττῃ πάντας ὑμᾶς ὑγιαίνοντας καί πανευημερουντάς κατὰ ψυχὴν καί σῶμα, μετὰ τῆς ἐπαπολαύσεως τῶν σωτηρίων ἀγαθῶν, μετὰ τὰς πατρικῶς ἡμῶν εὐχὰς καί εὐλογίας καί ἔρευναν τῆς περιποθήτου ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας σᾶς δηλοποιοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ μεγάλη περίστασις τοῦ Καιροῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐσυγχώρησε, καί ἐθανατώθησαν καθὼς καί ἄλλοι πολλοὶ καί οἱ ἡμέτεροι συναδελφοὶ βατοπαιδινοὶ οἱ ἀποσταλέντες ἀπὸ τό μοναστήριον πρὸ ἐννέα ἡδὴ χρόνων εἰς τὴν πολιτείαν σας μέ τὴν ἁγίαν ζώνην τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου καί τοὺς λοιποὺς θησαυροὺς κατὰ τὴν ἀναφορὰν καί παράκλησίν σας ὅπου τὰ ἐζητήσατε ἀπὸ τό μοναστήριον, διὰ νά ἐλευθερωθῆτε τότε ἀπὸ τό κακόν τῆς πανώλης, ἐπειδὴ καί οὕτως οἰκονόμησεν ὁ ἅγιος Θεός, καί οἱ ἅγιοι θησαυροὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου, ἄλλους θησαυροὺς παρέλαβεν ὁ σιὸρ Τομένικος Κόνσουλός, καί οἱ ἄλλοι ἔμειναν

αὐτοῦ, καί ἐδόθησαν ἀπό μέρους τῆς ἐξουσίας εἰς τόν πανιερώτατον ἡμῶν Δεσπότην ἅγιον Κρήτης νά τοὺς διαφυλάξῃ ἕως νά ζητηθῶσιν ἀπὸ τό μοναστήριον, ἡ Κάρα τοῦ ἁγίου ἀνδρέου, τὰ δύο ἀργυρά κουτεῖα τοῦ τιμίου στ(αυ)ροῦ καί τῆς ἁγίας ζώνης, ἥδη στέλλεται εἰς τήν Σαντορίνην παρά πάσης τῆς ἐν χ(ριστ)ῷ ἡμῶν ἀδελφότητος ὁ ἡμέτερος προηγούμενος κύρ Διονύσιος, διὰ νά παραλάβῃ ἀπὸ τόν σιὸρ Τομένικον κόνσουλον Ἑγγλέζον, τήν ἁγίαν ζώνην καί εἴτι ἄλλο ἔχει ἡ εὐγενεία του παρακαλοῦμεν θερμῶς καί τήν τιμιότητά σας ὅλοι κοινῶς νά ὁμιλήσητε καί νά παρακαλέσητε τόν ἅγιον Δεσπότην, ὅσα πράγματα μοναστηριακά ἔχει, νά τὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τόν ἡμέτερον προηγούμενον κύρ διονύσιον, διὰ νά ἔλθωσιν εἰς τό μοναστήριον καί ἀποτεθῶσιν εἰς τόν τόπον τους, οὕτω παρακαλοῦμεν καί αὐθις καί πολλάκις, ὡς εὐεργέται καί καλοθεληταί τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου νά προσπαθήσετε ὅλαις δυνάμεσι, νά μὴ δοκιμάσῃ καμμίαν βλάβην τό ἱερόν ἡμῶν μοναστήριον, ἀλλά νά μένῃ τό μνημόσυνόν σας ἀνεξάλειπτον εἰς αἰῶνα τόν ἅπαντα, καθὼς καί ἡμεῖς ἔχομεν χρέος νά μνημονεύωμεν πάντας ὑμᾶς ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καί παννύχοις στάσεσιν, ἐνώπιον τῆς Κυρίας ἡμῶν θ(εο-τό)κου βηματαρίσσης, παρ' ἧς καί τὰ ἔτη ὑμῶν εἶεν, ὅ,τι πλεῖστα πανευτυχῇ καί πανευδαίμονα.

αωκθω αὐγούστου λη

Τῆς περιποθήτου ἡμῖν τιμιότητος εὐχέται πρὸς κ(ύριο)ν διαπαντός.

+ ὁ σκευοφύλαξ τῆς ἱεράς καί σεβασμίας, βασιλικῆς καί πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, Ἰάκωβος ἀρχιμανδρίτης, καί οἱ σύν ἐμοί ἐν χ(ριστ)ῷ ἀδελφοί ~ Ἐπειδὴ διὰ τὰς περιστάσεις ἐμποδίσθη ὁ ἐρχομός τοῦ ἡμετέρου προηγούμενου κατὰ τό παρελθόν ἔτος, ἔρχεται ἥδη θ(εο)οῦ βοηθοῦντος, καί παρακαλοῦμεν πάντας ὑμᾶς διὰ τὰς ψυχὰς τῶν γονέων ὑμῶν ὅσα γράφομεν ὑμῖν νά τελειώσωσιν ὅσον τάχιστα, καί μένομεν, καί ταῦτα εὐχετικῶς.

αωλω Μαΐου κθη

+ ὁ αὐτός σκευοφύλαξ τῆς τοῦ Βατοπαιδίου, ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος.

(στὴν ὀπίσθια ὄψη)

τοῖς τιμωτάτοις προεστῶσι καί λοιποῖς εὐλογημένοις χρ(ιστια)νοῖς τοῦ μεγάλου κάστρου τῆς κρήτης, τέκνοις ἐν χ(ριστ)ῷ τῷ θ(ε)ῷ ἀγαπητοῖς καί περιποθήτοις ἡμῖν, εὐχετικῶς”.

Τό παραπάνω ἔγγραφο φέρει σέ ἐρυθρό ἰσπανικό κηρό μικρὴ σφραγίδα τῆς Μονῆς (γράμματα ΒΤΠΔ σταυρικά μέσα σέ στεφάνι ἀπὸ δύο κλάδους, στέμμα ἄνω καί κάτω τῇ χρονολογία 1815).

Ἡ Μονή Βατοπαιδίου λοιπόν, ἐνημερωμένη γιά τά γεγονότα ἀποφάσισε νά ἀναζητήσει πλέον μέ κάθε μέσον τά ἱερά κειμήλια, ὡς ἀναφέρεται καί πάλι στό σχετικό χειρόγραφο:

Τό Ἱερόν ἡμῶν Μοναστήριον ἐπληροφορήθη τήν ὑπόθεσιν καθώς ἠκολούθησε διότι ὅταν ἔλαβε τά Ἅγια ὁ Δομήνικος εἰς τόν λιμένα τῆς δίας, ἦτον παρόντες τέσσαρες Καπετάνιοι Ὁρθόδοξοι ἐκ τῆς Σκλαβουνίας. καί ὑπεγράφησαν καί αὐτοί εἰς τό Γράμμα τῆς παραλαβῆς τῶν Ἁγίων καί ἕνας ἀπό αὐτούς ἐλθών εἰς τό Ἅγιον ὄρος, εἶπεν εἰς ἡμᾶς τά διατρέξαντα. Πολλάκις λοιπόν ἐγράψαμεν εἰς τόν Δομήνικον εὐρισκόμενον εἰς Σαντορίνην, δέν ἠθέλησε νά μᾶς ἀποκριθῇ παντελῶς. διωρίσαμεν διά τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου, καί τοῦ μηνίστρου τῆς Ρωσσίας, τόν ἐν Σαντορήνῃ Κόνσουλόν, Κύριον Βασίλειον Μαρκεζίνην, νά παρασταθῇ νά παραλάβῃ τά Ἅγια. δέν ἐστάθη τρόπος, ὁ Δομήνικος νά τά φανερώσῃ. ἐπειδὴ ὅμως ἐκατοίκησαν διά τήν γενικήν ἐπανάστασιν πολλοί Χριστιανοί Κρητικοί εἰς τήν Σαντορίνην, ἤξευρον καλῶς, ὅτι ὁ Δομήνικος ἔχει τά Ἅγια. διότι εἰς κάθε ἑορτήν τῆς θεοτόκου, ἔκαμε λαμπράς πανήγυρας καί φωτοχυσίας. καί πολλοί Σαντορηναῖοι, παρετήρησαν μέσα εἰς τήν κάμαράν του, καί ἀναπτεν ἀκαταπαύστως ἀκοίμητα κανδύλια καί λαμπάδας. Ἡμεῖς ἐξ αἰτίας τῶν στρατευμάτων ὅπου κατοικοῦν εἰς τό Ἅγιον Ὅρος, δέν ἠμπορούσαμεν παντελῶς νά πηγαίνωμεν εἰς ἀναζήτησιν. Ὅτε δέ ἠυδόκησεν ὁ ἅγιος «Θεός», καί ἔπαυσεν ὁ διωγμός τῆς Ἑλλάδος καί ἦλθεν ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αἰοῖδημος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Ἀντωνίου Καποδίστριας, τότε ἀνεχώρησαν καί τά στρατεύματα ἀπό τό Ἅγιον Ὅρος. καί κατὰ τό 1830: ἔτος, κατὰ Μῆνα Μάιον ἀπεφασίσθη κοινῶς παρά πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος, διά νά πηγαίνωμεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν Ἁγίων, ἐπικαλούμενοι τήν Κυρίαν ἡμῶν Θεοτόκον, εἰς βοήθειαν. ἔβαλε λοιπόν μετάνοιαν ὁ Προηγούμενος Συνάδελφος ἡμῶν Ἱερομόναχος Διονύσιος, λαβὼν καί Συνοδεύων τόν Μοναχόν Στέφανον, καί ἀνεχώρησαν ἀπό τό Ἱερόν ἡμῶν Μοναστήριον τοῦ «Βατοπαιδίου», κατὰ μῆνα Μάιον, τήν Παρασκευήν τῆς Ἁγίας «Πεντηκοστῆς», ἐπῆγαν εἰς τήν Σκόπελον, εἰς τήν Σύρον, καί ἐκεῖθεν εἰς τήν Σαντορίνην, ἐπῆγαν εἰς τόν Μητροπολίτην, ἅγιον Σαντορήνης, ἔδωκαν τά Γράμματα τοῦ Μοναστηρίου. μετὰ δύο ἡμέρας ἐπῆγαν εἰς τό ὁσπήτιον τοῦ Κύρ Δομηνίκου, τά ἀντάμωσαν, ἔδωκαν καί εἰς αὐτόν τό Μοναστηριακόν Γράμμα, εὐθύς ἐγνώρισεν ὅτι εἶνε περί «ἁγίας ζώνης», ἣς ἤρχισε νά φωνάζῃ, νά καταρᾶτε τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῇ Κρήτῃ Πατέρας, καί νά διώχνῃ ἔξω τοῦ ὁσπιτίου του τόν Προηγούμενον Διονύσιον, λέγων καί

φρονάζων ὅτι δέν ἔχει τίποτες. Τά Ἅγια τὰ ἐπῆρεν ὁ Πασᾶς. Ὁ Διονύσιος προηγούμενος ἀφοῦ τόν ἐδίωξεν ἀνεχώρησε περίλυπος καί ἐσυλλογίζετο τί νά κάμῃ ἐπικαλούμενος λοιπόν τήν Κυρίαν «Θεοτόκον», καί ἐλπίζων εἰς τήν βοήθειαν αὐτῆς. Πάλιν ὑπῆγε τήν ἰδίαν ἡμέραν, εἰς ἀντάμωσίν του. τόν παρεκάλεσε πολλά, τόν παρέστησεν ὅτι αὐτή ἡ ὑπόθεσις θά λάβῃ τέλος, καί δέν εἶνε νά μένῃ ὀπίσω, διότι ἡ Ἐξοχότης του βέβαια ἔχῃ τά Ἅγια, καί ἂν τὰ ἔδωκεν ὡς λέγει, ὅπου τὰ ἔδωκε, πρέπει νά ἔχῃ Ἀπόδειξιν. διότι ἡ ὑπόθεσις εἶνε σημαντική. Ὁ Δομήνικος πάλιν τὰ αὐτά ἀπεκρίθη. ὅτι τὰ ἐπῆρεν ὁ Πασᾶς. ἀπέρασαν καμπόσαι ἡμέραι, ἐπῆγε πάλιν ὁ Διονύσιος εἰς ἀντάμωσίν του, ἔχων μαζί του καί τόν Δεσπότην, ἅγιον Σαντορήνης. τόν ὠμίλησαν πολλά, τόν παρεκάλεσαν. Τέλος πάντων τούς ἀπεκρίθη, ὅτι ἂν θέλετε νά κάμῃτε ὑπομονήν, ἐγώ ἡμπορῶ νά σᾶς πληροφορήσω, περί τῶν Ἀγίων. Θά γράψω εἰς τήν Κρήτην, νά ἐρωτήσω νά μάθω, καί ἂν θέλετε κάμετε ὑπομονήν, τ' ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἔχομεν ὑπομονήν, καί οὕτω ἀνεχώρησαν.

Ἀλλά ἡ Μονή δέν ἐπαναπαύεται στά λεγόμενα τοῦ Ἀγγλου προξένου καί ἀποστέλλει ἐπίσης σχετική ἐπιστολή στήν Κρήτη. Στήν πίσω σελίδα τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς (πάνω στήν ὁποία σημειώνεται ὅτι “Ἐλήφθη τῇ κη Ἰουλίου”), ἀναγράφεται ὁ παραλήπτης: “Τῷ θεοφιλεστάτῳ καί σεβασμιωτάτῳ μοί πατρί καί Δεσπότῃ Ἀγίῳ Σιτείας Κυρίῳ Κυρίῳ Μελετίῳ, τῷ Μετά Θεόν προστάτῃ ἡμῶν προσκυνητῶν. Εἰς τό Κάστρον τῆς Κρήτης”. Τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἀφορᾷ καί πάλι στήν ἀναζήτησιν τῶν ἱερῶν κειμηλίων καί εἶναι μιά ἐκκλησιή γιά παροχή πληροφοριῶν ὡς πρός τίς περιπέτειες καί μετακινήσεις πού εἶχαν αὐτά ὑποστει:

“Τήν σεβασμιωτάτην μοι ὑμέτερον Πανιερολογιότητα, δουλικῶς προσκυνῶ καί μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαθείας τήν ἁγίαν καί θυηφόρον αὐτῆς ἀσπάζομαι.

Τόν Σεβασμιώτατον Ἀγιον Ἀρκαδίας] δουλικῶς προσκυνῶ, καί εὐλαβῶς ἀσπάζομαι τήν ἁγίαν αὐτοῦ δεξιάν.

+ Ἦν καί διαφυλάττοι ὁ τῶν ἀπάντων Κύριος καί Θεός, ὑγιαίνουσιν καί ἀμεταπτῶτως εὐημεροῦσαν, μετὰ τῆς ἐπαπολαύσεως τῶν σωτηρίων καταθυμίων. μετὰ τὰς δουλικάς μου ταπεινάς προσκυνήσεις, καί ἔρευναν τῆς θεοσυντηρήτου αὐτῆς ἀγαθῆς ὑγείας, δηλοποιῶ αὕτη ὅτι ἐστάλην παρά πάσης τῆς ἀδελφότητός μου τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Βατοπαιδίου, εἰς ἀναζήτησιν καί παραλαβήν τῆς Ἀγίας Ζώνης, τοῦ Τιμίου σταυροῦ, τῆς Ἀγίας Κάρας τοῦ Ἀγίου ἀνδρέου Κρήτης, τὰ ὁποῖα πρό δέκα χρόνων ἐστάλησαν ἀπό τό Ἱερόν μου Μονα-

στήριον τοῦ Βατοπαιδίου διά τό θανατικόν [] εἰς τά αὐτόθι. ἐπειδὴ λοιπόν πρό χρόνων ἐπληροφορήθημεν ὅτι τήν ἁγίαν Ζώνην, τόν Τίμιον σταυρόν, τήν ἁγίαν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, καί ὅλα τά λοιπά εἰδήσματα ὅσα εἶχεν ἀπό σύναξιν ἡ ἁγία Ζώνη, τά ἐπαράλαβεν καί τά ἔχει εἰς φύλαξιν ὁ Σινιόρ Δομένικος τότε κόνσολος Ἑγγλέζος, διά τοῦτο ἦλθο ἐδῶ εἰς τήν Σαντορήνην ὅπου εὐρίσκεται καί ἡ εὐγένειά του διά νά τά λάβω, νά τά πηγαίνω εἰς τό Ἱερόν μας Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου. ὁ σινιόρ Δομένικος ἐδῶ προβάλλει ὅτι τά ἔλαβεν τότε εἰς φύλαξιν, ὅμως τοῦ τά πῆρεν ὁ ὑψηλότατος πασᾶ Ἐφένδης μας ὁ εὐρισκόμενος τότε εἰς τό Κάστρον τῆς Κρήτης. μέ ὅλον ὁπού ἀπό πολλούς ἐπληροφορήθημεν εἰς τό Βατοπαίδι, ὅτι ἡ εὐγένειά του τά ἔχει ὅλα καί ἐδῶ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦλθεν εἰς τήν Σαντορήνην ὅλος ὁ Κόσμος ἄνδρες καί γυναῖκες καταβοῶσιν ὅτι βέβαια ἡ εὐγένειά του τά ἔχει. ἐπειδὴ λοιπόν προβάλλει δυσκολίας διά τοῦτο παρακαλῶ τήν σεβασμιωτάτην μοι Πανιερολογιότητά της νά λάβῃ τόν κόπον καί τήν φροντίδα, νά μοί δηλοποιήσῃ ὅλην τήν ὑπόθεσιν τῆς ἁγίας ζώνης πῶς ἠκολούθησεν εἰς τήν ἀρχήν τῆς περιστάσεως. αὐτοῦ ὅλον εὐρίσκονται χριστιανοί ὀλίγοι τινές ὁπού ἡξεύρουσιν αὐτήν τήν ὑπόθεσιν πῶς ἐγένετο ἀπό τήν ἀρχήν, καί παρακαλῶ νά τοὺς ὁμιλήσῃ νά τοὺς συμβουλευσῇ πατρικῶς καί ἀρχιερατικῶς ὅσοι ἡξεύρουσιν νά ἀναφέρωσιν ὅσα ἡξεύρουν εἰς τήν πανιερολογιότητά της, καί νά μέ εἰδοποιήσῃ περί πάντων. καθὼς καί τό Μοναστηριακόν μου Γράμμα, πρὸς τοὺς εὐλογημένους χριστιανούς ἀναφέρει περί αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, προσέτι τήν παρακαλῶ νά μοί γράψῃ καί διά τήν Ἁγίαν Κάραν του ἐν Ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης πού εὐρίσκεται, ὁμοίως καί τά δύο ἀργυρά Κουτεῖα τοῦ Τιμίου σταυροῦ, καί τῆς Ἁγίας Ζώνης πού εὐρίσκονται, διά νά κάμωμεν τρόπον νά τά παραλάβωμεν, νά μή δοκιμάσῃ καμμίαν βλάβην τό Ἱερόν Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου, διότι πολλά καλῶς ἡξεύρει ἡ Πανιερολογιότης της ὅτι μέ πολλὰς παρακλήσεις τότε καί τοῦ Μακαρίτου Ἀγίου Μητροπολίτου, [] καί ὅλων τῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν στό Βατοπαίδι, δέν ἐπαράβλεψε τήν αἴτησιν τῶν χριστιανῶν, ἀλλά ἐξάπέστειλε τοὺς ἁγίους θησαυρούς, καί ἐλευθερώθη ὁ τόπος ἀπό τό θανατικόν, ἐπειδὴ ὅμως ἔτυχεν ἡ περίστασις διά τὰς Ἀμαρτίας ἡμῶν, καί διεσκορπίσθησαν τά ἅγια, παρακαλοῦμεν ὅ,τι ἡξεύρει νά μοί εἰδοποιήσῃ, διά νά μένη τό Μνημόσυ-νόν της αἰώνιον εἰς τόν αἰῶνα τόν ἅπαντα, καί νά συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν ἀοι-δήμων Πατριαρχῶν καί Ἀρχιερέων τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἁγίας Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, παρακαλῶ των Ἁγίων καί Σεβασμιώτατον Δεσπότην μου νά μοί εἰδοποιήσῃ μέ πρῶτον. ταῦτα προσκυνητικῶς, ἐξαιτούμενος δέ καί τὰς πα-

τρικῶς αὐτῆς εὐχάς καί εὐλογίας, μένω μέ σέβας βαθύτατον.

αωλω Ἰουλίου ἰδη

Τῆς σεβασμιωτάτης μοι ὑμετέρας πανιερολογιότητος, ἀπό Σαντορήνην
δοῦλος ταπεινός, καί πρόθυμος εἰς τὰς προσταγάς

+ Διονύσιος προηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου ἐν τῷ Ἁγίῳ
ὄρει τοῦ Ἁθωνος.

+ εὐσπλαχνία τοῦ κραταιωτάτου ἡμῶν ἄνακτος ἐσυκώθησαν καί τὰ στρα-
τεύματα ὅπου ἐφύλατταν τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου ὄρους, μέ προσκνητόν
ὑψηλόν ὄρισμόν, καί ἔμεινεν ὁ τόπος κατὰ τό πρῶτον πρό τῆς περιστάσεως. μό-
νον ἓνας χάσεκη ἀγᾶς εὐρίσκεται ἀπό μέρους τοῦ ὀτζακίου καθῶς καί πρῶτον,
καί δι' εὐχῶν τῆς ἡσύχασεν ὅλον τό "Ἁγιον ὄρος".

Τό ἔγγραφο φέρει σφραγίδα σέ μαῦρο ἰσπανικό κηρό πάνω σέ ταινία προσκολ-
λημένη γιά τό δίπλωμα σέ εἶδος φακέλλου, μέ στέμμα, δύο κλαδιά καί τὰ ψηφία
Π Ρ Γ Β Α Τ Π Ε Δ Ι Ο Ν (Προηγούμενος Βατοπεδίου Διονύσιος).

Ἡ συνέχεια τῆς ὑπόθεσης καί οἱ ἐξελίξεις καί γεγονότα στήν Σαντορίνη κα-
ταχωρίζονται στό Βατοπαιδινό χειρόγραφο.

Αὐτός ὁ Δομήνικος ἀπό τήν ἡμέραν ὅπου ὑπῆγεν ὁ Προηγούμενος Διονύσιος
καί ἐζήτη τα "Ἁγια ἤρχισε νά συλλογίζεται μεγάλως, ἠλλάχθη τό πρόσωπόν
του, δέν ἡσύχαζεν οὔτε ἡμέραν, οὔτε νύκτα, καί ἔγεινεν ἔξω φρενῶν. ἐπήγαινε
πάντοτε ὁ Προηγούμενος Διονύσιος, καί τ' ἐρωτοῦσεν ἄν ἔλαβεν ἀπόκρισιν, καί
αὐτός ἔλεγε παρακαλώντας, νά ἔχωσιν ὑπομονήν καί θά τοὺς πληροφορήσῃ βέ-
βαια, τέλος πάντων μετά τέσσαρας μήνας τοὺς εἶπεν, ἔμπροσθεν τοῦ Ἁγίου Δε-
σπότη Σαντορήνης, ἐξομολογούμενος ὅτι ἡ Ἁγία «Ζώνη» καί μόνον τό τίμιον
ξύλον, χωρίς τοῦ Πολυτιμίου Σταυροῦ, εὐρίσκονται εἰς τήν Κρήτην, καί φυλάτ-
τονται. τὰ δέ ἄλλα ὅλα Ἱερὰ σκεύη, καί παράδες, καί ὅτι ἄλλο δέν ἔμεινε τίποτε.
διότι τὰ ἔλαβεν ὁ Πατᾶς, μάλιστα τήν Ἁγίαν «Ζώνην», τήν ἀγόρασεν ἀπό τόν
Πασᾶν, διά 1.000: Βενέτικα φλωρία. Τρέφων σκοπόν νά τήν δώσῃ εἰς τό «Βα-
τοπαίδη» καί πρέπει νά τόν ἀποκριθῶμεν τά ἔξοδά του, καί νά μᾶς δώσῃ αὐτά
μόνον τά διασωθέντα, Ἁγια. τό Τίμιον ξύλον, καί τήν Ἁγίαν «Ζώνην», διότι
ἄλλο τίποτε δέν ἔχει. μετά δύο ἡμέρας ἀφοῦ τόν ὠμίλησαν καί τ' παρεκάλεσαν
πολλά, τόν παρέστησαν, ὅτι δέν ζητοῦσι ἄλλο τι. εἴ μὴ μόνον τά Ἁγια. δέν
ἔστερξε νά τὰ δώσῃ χωρίς παράδες. ἀλλά ἐμέτρησαν εἰς αὐτόν καί 15: χιλιάδες
Γρόσια. καί οὕτω ἀπεφάσισε νά τὰ δώσῃ. κατὰ τήν ἐννάτην 8/βρίου ἐσπέρας εἰς
τάς 10: ὥρας τῆς ἡμέρας. Τό ἐσπέρας ἐκεῖνο ὁ Ἀρχιερεὺς Μητροπολίτης Σα-

ντορήνης Κύριος Ζαχαρίας, ἔδωκεν εἰδῆσιν εἰς ὅλον τόν Ἱερατεῖον, τό εὑρισκόμενον εἰς ὅλα τά χωρία, διά νά ἔλθωσι τό πρωί εἰς τό ὁσπήτιον τοῦ Δομήνικου, ἔμεινε καί ἡ Πανιερότης του ἐκεῖνο τό ἑσπέρας ἐκεῖ. καί εἰς τās 2: τῆς νυκτός ἐπῆρεν ὁ Δομήνικος τήν γυναίκα του, καί ὑπῆγεν εἰς τό Μοναστήριον τῶν Φραγκῶν, καί ἐπῆραν τά Ἅγια, καί τά ἔφερον εἰς τό ὁσπήτι του, ἀφ' οὗ πρότερον ἐτοίμασε τράπεζαν εἰς τήν μέσσην τοῦ ὁσπητίου, μέ πολλές λαμπάδας ἀναμμένες καί θυμιάματα, ἔδωκεν εἰς χεῖρας του ἀγίου Δεσπότου τήν τιμίαν «Ζώνην» καί τό τίμιον ξύλον. Κλαίων καί ὀδυρόμενος!!! τά Ἅγια τά εἶχεν εἰς τό Μοναστήριον τῶν Φραγκῶν, διότι ἀπό τήν ἡμέραν ὅπου ὑπῆγεν εἰς τήν Σαντορήνην ὁ Προηγ. Διονύσιος καί τά ἐζήτηι, τά ἐσήκωσε ἀπό τό σπήτι του, φοβούμενος τόν λαόν τῶν Χριστιανῶν τῆς Σαντορίνης, μήπως τά πάρωσι μέ βίαν.

Στό Θηραϊκό ἔγγραφο καταγράφεται σχετικά:

Μετά τήν ἔλευσιν ὅθεν τῶν ὡς εἴρηται Μοναστηριακῶν Πατέρων, δέν ἔλειψεν ὁ Ἀρχιερεὺς νά παρουσιάσῃ αὐτούς εἰς τόν Πρόξενον καί νά διπλασιάσῃ τās περί παραδόσεως τῶν ἱερῶν ἀπαιτήσεις των. Εἰς τέλος, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν Ὀκτωβρίου, ἔχων γεῦμα τοῦ Ἀρχιερέως ὁ Πρόξενος ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ὅπερ συχνάκις ἐσυνήθιζε διά τήν ἐν τῷ μεταξύ των μεγάλην σχέσιν, παρευρέθη ἐν αὐτῷ ὁ ἀρχιδιάκονος Σεραφεῖμ Καΐρης καί ὁ Ἀντώνιος Σιγάλας, ἀμφότεροι εὐνοούμενοι καί ἀγαπώμενοι ἀπό τόν Πρόξενον καί τόν Ἀρχιερέα.

Μετά τό γεῦμα ἐπανεφέρε πάλιν, κατά τήν συνήθειάν του, ὁ Ἀρχιερεὺς τό περί τῶν κειμηλίων ζήτημα, προτρέπων αὐτόν (τόν Πρόξενον) καί δεόμενος αὐτῷ τήν παράδοσιν τῶν ἁγίων. Ὁ Πρόξενος ἐνθουσιασθεὶς καί κατανυγείς ὑπό τῶν αἰτήσεων τοῦ Ἀρχιερέως, ὡμολόγησε τήν ὑπαρξίν τῶν ἱερῶν κειμηλίων, ἀλλά δέν δύναται νά παραδώσῃ αὐτά κωλυόμενος ὑπό τοῦ δαίμονος τῆς συζύγου του (ὡς εἶπε).

Βεβαιωθέντος, ὅθεν, τοῦ πράγματος, ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς μετά τοῦ ἀρχιδιακόνου ἔμειναν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπως χειροθετήσωσι καί φέρωσιν εἰς οἶκτον καί τήν σύζυγόν του, ὁ δέ Σιγάλας ἐπιστρέψας εἰς τό χωρίον του ἔκαμε ταῦτα γνωστά τοῖς Πατράσι καί αὐθωρεῖ συνεκάλεσε τοὺς Δημογέροντας καί τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν νά παραλάβωσιν αὐριον, μετά τήν θεῖαν ἱεουργίαν τās σημαίας καί φανάρια τῶν ἐκκλησιῶν καί νά παρευρεθῶσιν εἰς τό χωρίον Πύργος, ὅπου ἔχει λόγον σπουδαῖον νά τοὺς ἀνακοινώσῃ. Ἡ ὑπεροχή καί ἐπιρροή τοῦ Σιγάλα ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἦτον ἀναμφισβήτητος. Ἀπαντες, λοιπόν, ἐπὶ τῇ εἰδοποιήσει τοῦ Σιγάλα, μηδενός ἐξαιρουμένου, ἔφθασαν τήν ἐπιούσαν 26 Ὀκτωβρίου 1830, ἡμέρα ἐπέ-

τειος τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, εἰς τόν Πύργον καί ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τήν εὕρεσιν τῆς Τιμίας Ζώνης εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Σανταντώνιου καί ὅτι ὀφείλομεν νά συνοδεύσωμεν αὐτήν ἐνδόξως. Τότε παραλαβόντες καί τοὺς Πατέρας ὁδυσαν κατ' εὐθείαν εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Σανταντώνιου. Πρὶν δέ ὁ λαός φθάσῃ εἰς τήν οἰκίαν, ὁ Σιγάλας εἰδοποίησε περί πάντων τούτων τόν Ἀρχιερέα, ἡ δέ πανιερότης του τόν Πρόξενον, ὅστις ἀκροαζόμενος τήν συνεχῇ κωδωνοκρουσίαν τῶν χωρίων, τόν λαόν συναθροίζομενον (διότι ἅμα οἱ Πατέρες καί ὁ λαός ἀνεχώρησαν ἀπό τόν Πύργον, ἐν ἀκαρεῖ διεδόθη εἰς τά χωρία ἡ εἰδήσις περί τῆς εὕρεσεως τῆς Τιμίας Ζώνης καί πρὶν οὗτοι φθάσωσιν εἰς τόν τόπον, λαός πολὺς ἦτο συναθροισμένος), ἔσπευσεν ἀμέσως ἐνθουσιῶν ν' ἀνοίξῃ ἓνα κιβώτιον ἐξ οὗ ἐξήγαγεν ἓν κάλυμμα χρυσοκέντητον καί ἤπλωσεν ἰδιαίαις χερσίν ἐπὶ τινος τραπέζης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης κειμένης. Ἐξάγει ἐκ τοῦ κιβωτίου εἴκοσι κηρία λευκά καί τοποθετεῖ τά κηροπήγια ἐπὶ τῆς τραπέζης καί μετὰ ταῦτα παρακαλεῖ τόν Ἀρχιερέα νά παραλάβῃ τό κιβώτιον τῆς Τιμίας Ζώνης.

Τοῦτου γενομένου ἔφθασαν οἱ Πατέρες, ὥστε ἀπό τὰς χεῖρας τοῦ Ἀρχιερέως ἔλαβον αὐτό καί ἀπέθεσαν ἐπὶ τῆς προητοιμασμένης τραπέζης. Παρά χρηῖμα δέ ἤρξαντο τήν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγιασμοῦ καί ἀφοῦ ἡγίασαν τήν οἰκίαν καί τοὺς ἐν αὐτῇ εὕρισκομένους ἤραντο τά Ἅγια συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ ἐπαρχεύοντος κ. Χρυσοβελώνη καί τοῦ ρήτορος αὐταδέλφου του, προσκληθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τήν προπομπήν τῶν Ἀγίων καί πλήθος λαοῦ μετέφερον αὐτό, ἐν τινι κεντρικῇ τῆς πρωτευούσης τῶν Φηρῶν τόπῳ καί κατέθεσαν αὐτά. Ἐκφωνήσας ὁ Χρυσοβελώνης τόν ἀρμόδιον τῇ περιστάσει λόγον, εὐχαριστήσας τόν Πανάγαθον Θεόν ἐκ μέρους τοῦ παρευρεθέντος λαοῦ, δι' ἧς τόν ἡξίωσε τῆς χάριτος νά προσκυνήσῃ τά τοιαῦτα θεῖα ὄντα καί τόν συνεργήσαντα εἰς τήν ἀνακάλυψιν καί παράδοσιν αὐτῶν τῶν ἱερῶν κειμηλίων, πρὸς οὓς ἀνήκουσιν, Ἀρχιερέα.

Μετὰ ταῦτα προσκυνήσαντες καί ἁγιασθέντες οἱ ἐν τοῖς μεμακρυμένοις χωρίοις συναθροισθέντες πολῖται, ἤραντο αὖθις τά ἅγια οἱ Πατέρες συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως καί πλήθους λαοῦ τῶν κάτω χωρίων τῆς νήσου καί μετέφερον ταῦτα ἐν τῷ ἐν Πύργῳ καταλύματί των καί κατέθεσαν ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας εἰς προσκύνῃσιν τοῦ συναθροισθέντος πλήθους.

Τοιαύτη συγκίνησις τῶν κατοίκων τῆς Θήρας καί σέβας πρὸς τά θεῖα, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐφάνησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ἐκτοτε, ἅπας ὁ λαός ὡς συμῆνος μελισσῶν συνήροχετο εἰς τό κατάλυμα τῶν

Πατέρων εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων.

Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν πρόσκλησις τοῦ κ. Χρυσοβελώνη καταφθάνει εἰς τοὺς Πατέρας προσκαλοῦσα αὐτοὺς μετὰ τῶν Ἀγίων εἰς τὸ Διοικητήριον.

Κατὰ συνέπειαν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν εὐγένειάν του, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτοὺς εὐγενέστατα, αἰτήσῃ τοῦ ὁποίου ἡγίασαν τὸ Διοικητήριον καὶ πολλὰ ἄλλας περίξ οἰκίας καὶ διήνυσαν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας μέρος εἰς τὸ Διοικητήριον. Τὴν δ' ἐπαύριον προσκαλέσας αὐτοὺς τοῖς παρήγγειλεν ὅτι δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ περιφέρωνται εἰς τὰς ὁδοὺς μέ τὰ Ἅγια, ὡς ἀποτρόπαιον καὶ πρὸς τὸ ἱερατεῖον ἀχαρακτήριστον, ἀλλὰ καὶ οἱ Πατέρες δὲν ἦσαν πρὸς τοῦτο διατεθειμένοι, ἀλλ' ἐξίσου ἀπρεπὲς καὶ εἰς τὸν ἱερατικὸν χαρακτήρα ἀνάρμοστον, ὃ ἐστοχάζοντο τὴν τοιαύτην εἰς τοὺς δρόμους μετὰ τῶν Ἀγίων περιόδον. Οὕτω, λοιπόν, ἀρκετὰ συνδιαλεχθέντες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Μ' ὅλας δὲ τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς Διοικητικῆς Ἀρχῆς καὶ τὰς ἀποποιήσεις τῶν Πατέρων, ἐπὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ λαοῦ ὁ λαὸς ἐνθουσιῶν ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου, ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους οἱ κάτοικοι ἐκάστου χωρίου, προσεκάλουν τοὺς Πατέρας μέ τὰ τόσον ἀξιοσέβαστα ἅγια πρὸς ἁγιασμόν των.

Τὰ ὅποια πάντοτε μεγαλοπρεπῶς, εὐλαβοῦς κατανύξεως καὶ συνεχῶν πυροβολισμῶν συνώδευον μέχρι τοῦ χωρίου των, ὅπου δι' ὀλονυκτίου ἀγρυπνίας ἐώρταζον τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Οὕτω παρήρχοντο αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ πρὸς τὰ ἱερά διατεθειμένου καὶ εἰς τοιοῦτον τοῦ θρησκευτικοῦ προβεβηκότος μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ νέου Διοικητοῦ Θήρας κ. Λάτρη, ὅτε ὁ μισόκαλος διάβολος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν πολέμιος, κατατηκόμενος ὑπὸ τοῦ φθόνου διὰ τὴν περί τὰ θεῖα καὶ τὰ ἱερά κειμήλια ἀφοσίωσιν τῶν χριστιανῶν, ἐνέπνευσεν εἰς τὸν νέον διοικητὴν τὴν προσκλήνυσιν τῶν Θείων, ἀποσπῶν αὐτὰ ἀπ' αὐτοὺς. Ἄμα, λοιπόν, τῇ ἐνταῦθα ἐλεύσει του καὶ τὰ ἡνία τῆς Διοικήσεως ἀναλαβὼν, πρώτη πράξις αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἔντονος διαταγὴ πρὸς τοὺς Ἀγιορεῖτας Πατέρας ν' ἀναχωρήσουν ἀμέσως ἀπὸ τὴν νῆσον. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἅπαξ διατεθειμένος ὡς εἴρηται, ἀντέστη κατὰ τῆς διαταγῆς του, ἐπιμένων ν' ἁγιασθῇ πρῶτον ἅπας ὁ τῆς νήσου λαὸς καὶ τότε ν' ἀναχωρήσωσι.

Ὅθεν καὶ καιροῦ διάστημα οὐ πολὺ διετέλει ἁγιαζόμενος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφιλοδώρει τοὺς φέροντας πατέρας κατὰ τὴν αὐθόρμητόν του ἑκάστος προαίρεσιν. Ὁ δὲ Διοικητὴς ἐν ὅλῳ τούτῳ τῷ διαστήματι δὲν διέταπτεν ἄλλο, εἴ μὴ τὰ κατὰ τῶν ἁγίων καὶ δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο, εἴ μὴ νὰ δράξῃ εὐκαιρίας καὶ εὐπροφασίστου

ἀφορμῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ του. Καί μολονότι ταῦτα προβλέποντες, ὁ τε Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν χωρίων δέν ἔπαυον καθ' ἑκάστην νά παρακινῶσιν αὐτόν ν' ἀναβάλλῃ τόν σκοπόν του, μέχρι τῆς τελείας τοῦ λαοῦ ἐξαγιασέως, μή ἐκ τῆς ἐπιμονῆς του ταύτης ἐπέλθῃ ταραχή τις εἰς τό Δημόσιον.

Τελευταῖον δέ ὅτε καί τό ἀμετάθετον τῆς διαθέσεώς του πλέον βλέποντες οἱ Πατέρες, ἤρξαντο παρασκευάζεσθαι τά τῆς ἀναχωρήσεώς των εἰς χωρίον ὅπου διέμενον, οὐκ ὀλίγον ἀπέχον τῆς κεντρικῆς τῆς νήσου πόλεως καί τοῦ Διοικητηρίου. Αἰφνης περί τήν λήξιν τῆς Τυρινῆς ἐβδομάδος, ἤτοι τῇ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς, διατάττει αὐτούς νά παρευρεθῶσιν αὐθιμερῶν ἐν τῷ Διοικητηρίῳ μετὰ τῶν Ἀγίων, ὡς δῆθεν ἀγιασθησόμενος. Οὔτε τό πρὸς τά τοιαῦτα ἀνάρμοστον τῆς ἡμέρας, οὔτε αἱ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν πρὸς τό τοιοῦτον κίνημα ἀντιστάσεις, οὔτ' ἄλλο τι ἡδυνήθη νά ἐμποδίσῃ τοὺς Ἀγιορεῖτας, καίτοι μακράν ἀπέχοντας τοῦ χωρίου, ἀπό τοῦ νά ὑπάγῳσιν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς Διοικητῆς διαταγῆς του. Ἀλλά λαβόντες τά Ἅγια μετέβησαν εἰς τήν πρωτεύουσα Φηρῶν, εἰς τινά φιλικήν οἰκίαν πλησιάζουσιν εἰς τό Διοικητήριον. Ἐπεμψαν δέ πάραυτα ἐξετάσαντες ἂν κατ' αὐτήν τήν ὥραν εὐηρεστεῖτο νά εἰσέλθωσιν εἰς τό Διοικητήριον χάριν ἀγιασμοῦ (τοῦτο δέ ἐθεώρησεν ὡς ἔγκλημα, διέτριβεν δέ τήν ὥραν ταύτην καί ἐτρύφα εἰς μακρινήν οἰκίαν). Ὅθεν καί τήν ἀπουσίαν αὐτοῦ μαθόντες περιέμενον ἀγογγύστως. Πλησιάζουσιν δέ τῆς ἐσπέρας, πέμπουσιν πάλιν ἐρευνῶντες ἂν ἐπέστρεψεν εἰς τό Διοικητήριον. Ὅτε εἰς τῶν Γραμματέων ου, ἐλθὼν πρὸς αὐτούς τοὺς εἶπεν, ὅτι δέν ἐπέστρεψεν ἀκόμη καί μετ' οὐ πολὺ θά ἐπιστρέψῃ.

Οἱ Ἀγιορεῖται, καίτοι κεκηνηκότες ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκ τῆς πείνης, ἐκ τῆς στενοχωρίας νά μένωσι καθ' ὅλην τήν ἡμέραν εἰς ξένην οἰκίαν, τόν περιέμενον μεθ' ὑπομονῆς. Περί τὰς δυσμᾶς τοῦ ἡλίου, ἐπιστρέψας καλεῖ αὐτούς διὰ τοῦ πολιτάρχου εἰς τό Διοικητήριον καί ἐπιμένει νά τοὺς ἀφαιρέσῃ τά Ἅγια. Εἰς μάτην δέονται αὐτῷ οἱ Πατέρες, εἰς μάτην δικαιολογοῦνται ὅτι δέν κατέχουσι τά Ἅγια ληστρικῶς, οὐδέ διὰ τῆς βίας, εἰς μάτην ἐπιβεβαίωσαν αὐτόν περί τῆς ὅσον ἔνεστι ταχείας ἐκ τοῦ τόπου ἀναχωρήσεώς των, εἰς μάτην ἐδεήθησαν αὐτῷ λέγοντες, ἂν οὕτως ἐπιμένη ν' ἀποκλείσῃ τά Ἅγια νά συμπεριορίσῃ ὁμοῦ καί αὐτούς, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀκρόασιν δοὺς αὐτοῖς, ἀπῆλθε τοῦ Διοικητηρίου, ἐπιτάξας τοὺς αὐτόν Πολιτάρχην, Ἀστυνόμον καί τοὺς Γραμματεῖς ν' ἀποκλείσωσιν ἐν κιβωτίῳ τά Ἅγια, νά σφραγίσωσι καί διατηρήσωσι τό κιβώτιον εἰς τό Πολιταρχεῖον, ὅπερ καί ἔπραξαν.

Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπέστειλε διὰ νυκτός τόν Ἀρχιδιάκονον

τοῦ εἰς τόν Διοικητήν διαμαρτυρόμενος κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας του. Ἀποδεικνύων αὐτῷ ὡς πράγμα ἀνάρμοστον ὁ παρά τῷ Πολιταρχεῖῳ ἀποκλεισμός, αἰτούμενος νά μείνωσι ταῦτα ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Πατέρων, ὡς πράγματα θεῖα καί ἱερά, ἀνήκοντα εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τόν Ἀρχιερέα αὐτῆς, οὐχί δέ εἰς τό Πολιταρχεῖον.

Ὡς πρός τό τελευταῖον τοῦτο ζήτημα ἐνέδωκε κατ' ἐκείνην τήν ὥραν καί προσεκάλεσε τόν Ἀρχιδιάκονον νά ἐπανέλθῃ αὔριον καί νά συνομιλήσωσι περὶ τοῦ πρακτέου. Πρὶν δέ ἐπανέλθῃ ὁ Ἀρχιδιάκονος εἰς τό Διοικητήριον, ἀποστέλλεται ὁ Διοικητικός Γραμματεὺς, λίαν πρωί μέ ἔντονον ἐπίσημον πρός τόν Ἀρχιερέα Γράμμα ν' ἀναχωρήσωσι ἀνυπερθέτως οἱ Ἀγιορεῖται. Νά καλέσῃ δ' αὐτούς καί ἐπιπλήξῃ διὰ τοὺς ἀπρεπεῖς καί ἀτάκτους κατὰ τῆς Διοικήσεως ἐκφωνηθέντας λόγους αὐτῶν, καίτοι προσκληθέντες ἐβεβαίωσαν, ὅτι οὐδέποτε τοιοῦτοι λόγοι ἐλέχθησαν εἰς τό Διοικητήριον ἐκ τοῦς στόματος αὐτῶν.

Ἰδὼν ὁ Ἀρχιερεὺς ὅτι ὁ Διοικητὴς φάσκει καί ἀντιφάσκει καί οὐδεμίαν ἐν ταῖς ὑποσχέσεσιν αὐτοῦ στηριζόμενος καί ὅτι ἐπιμένει εἰς τόν παράτολμον σκοπόν του, ἄφ' ἑτέρου δέ βλέπων τήν δικαίαν τοῦ λαοῦ ἀγανάκτησιν, δυναμένην νά ἐπιφέρῃ ἀπαίσιόν τι κατὰ τῆς Διοικήσεως, ἀπευκταῖον δέ καί κατ' αὐτῆς τῆς ἰδίας Κυβερνήσεως, λαθῶν καί τήν γνώμην τῶν προκριτοτέρων τῶν χωρίων ἀνδρῶν καί θρησκευτικῶ ζήλῳ ὁρμώμενος, ἔσπευσε κατ' εὐθείαν εἰς τό Διοικητήριον καί ἐζήτησε νά συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Διοικητοῦ. Ἀντί τοῦ ὁποίου ἐπαρουσιάσθη ὁ Ἀστυνόμος καί ὡς ἄλλος Γενίτσαρος ἢ δῆμιος ἐρωτᾷ τόν Ἀρχιερέα: «Τί ζητεῖς Δέσποτα; Ἐρχομαι ἐκ μέρους τοῦ Διοικητοῦ νά σ' εἶπω, ἐάν διὰ τήν τῶν Ἀγιορειτῶν ὑπόθεσιν τόν θέλεις δέν εἶναι δυνατόν καί ἄπελθε εἰς τά ἴδια. Διότι ὑστερεῖται τῆς τοιαύτης εὐκαιρίας. Ἄν δέ ἄλλο τι χρήζεις δύνασαι ἀπό τήν οἰκίαν σου νά τῷ παραστήσῃ ἐγγράφως τήν ἀνάγκην σου». Οὕτω ὁ Ἀρχιερεὺς οὔτε τῆς προσωπικῆς ἐντεύξεως τοῦ Διοικητοῦ ἀξιωθείς, ἀπῆλθεν ἀπρακτος εἰς τά ἴδια.

Μετά δέ τήν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀρχιερέως ἀπό τό Διοικητήριον, ἄνευ ἀποτελέσματος, ἡ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ ἐκορυφώθη ὑπέρ τό δέον, δυσανασχετοῦντες καί ὀργιζόμενοι κατὰ τοῦ Διοικητοῦ, διὰ τήν πρός τόν Ἀρχιερέα ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν καί περιφρόνησιν. Ἀλλά αἱ συμβουλαί τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, τό ἐπικεκές τοῦ Ἀρχιερέως, τά ἀπό ἀγαθῆς τινός πηγῆς καί τῶν προκρίτων ἐκχεόμενα συμβουλευτικά νάματα, κατεπράυνον μέν πρός καιρόν τήν ὀργήν ταύτην τήν ἤδη προϊοῦσαν καί ἐξογκουμένην.

Ἄλλ' ὁ λαὸς τὸν θρησκευτικὸν πάντοτε εἰς τὴν ψυχὴν του ἐνεφύλαττε ζῆλον ὡς ὑπόκαυμα νά πυρπολήσῃ πᾶν τό προστυχόν, ἅμα ἤθελε τῷ δοθῇ πρὸς τοῦτο μικρά ἀφορμή. Οὕτω, λοιπόν, οἱ Ἀγιορεῖται τὰ πράγματα βλέποντες καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ κορυφουμένην ἀγανάκτησιν θεωροῦντες καὶ ὑποπτευόμενοι ἀπαί-
σια ἀποτελέσματα, ἀπεφάσισαν τὴν ἀναχώρησίν των, ὡς μέσον θεραπευτικὸν τῶν κακῶς ἐχόντων. Διὸ μετέβησαν εἰς τό Διοικητήριον τὴν ἄδειαν τῆς ἀναχω-
ρήσεώς των αἰτησάμενοι. Ἀπαξιῶσας δ' αὐτοῖς τῆς πρὸς ἑαυτὸν (τὸν Διοικη-
τὴν) παρουσίας τῶν πατέρων, ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἔχουσι τὴν ἀναχώρησίν των ἐλευθέραν. Διὰ δέ τοῦ Ἀστυνόμου ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἡ Διοίκησις θέλει φρο-
ντίσει πλοῖον διὰ νά μεταφέρῃ αὐτούς εἰς Σύρον. Αὐθημερόν δέ ἡ Διοίκησις διὰ
προκηρύξεως ἀπηγόρευσε πάντα ἕκαστον ἀπὸ τοῦ νά γράψῃ ἢ δώσῃ ὑπογραφὴν
εἰς τοὺς Ἀγιορεῖτας περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. Ἀπέπλευσεν δ' ἐντεῦθεν
περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου 1831.

Ἐν ὧν δέ τῷ διαστήματι τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς των συνήθροισαν ἀπὸ ἀφιε-
ρώματα καὶ αὐτοπροαιρέτους συνεισφορὰς τῶν χριστιανῶν χρήματα ἱκανά, κο-
σμήματα, χρυσοῦφанта ἐνδύματα καὶ κηρία. Ἐξ ὧν ἐδόθησαν εἰς ἀμοιβὴν καὶ
ἀποζημιώσιν πρὸς τὴν κ. Στεφανίαν Γιαμαλακενοπούλα, σύζυγον τοῦ Δομηνί-
κου Σανταντώνιου γρόσια 15 χιλιάδες.

Μεταβάντων δέ τῶν Ἀγιορεϊτῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ αὐτῶν Μονῇ ἐκατεσκεύασαν
μέ Θηραϊκά χρήματα μίαν πεντάφωτον λυχνίαν χρυσήν, καιομένην ἐνώπιον τῆς
σοροῦ τῆς Τιμίας Ζώνης, ὀνομάσαντες αὐτὴν «Θήραν» (Σαντορίνη) καὶ ἐποίη-
σαν ἰδιαίτεραν ἀκολουθίαν περὶ τῆς τελευταίας εὐρέσεως αὐτῆς τῆς Τιμίας Ζώ-
νης. Ἀντιπροσώπους των οἱ Ἀγιορεῖται ἀφῆκαν εἰς Θήραν τὸν Ἀρχιδιάκονον
Σεραφεῖμ Καῖρην καὶ τὸν κ. Ἀντώνιον Ν. Σιγάλαν, μέ τοὺς ὁποίους εἶχον στε-
νήν κατὰ τὰ δύο ἔτη εἰς τὴν Μονὴν διαμονὴν των σχετικὴν ἀλληλογραφίαν,
ἀπελθόντων δέ εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας ἀπεβίωσαν ἀμφότεροι.

Μετά τὸν θάνατον τοῦ Δομηνίου Σανταντώνιου ἀνεκαλύφθη μέσω τοῦ Σι-
γάλα καὶ τοῦ Ἀρχιδιάκονου Καῖρη, μία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, δῶρον Ρωσικόν,
ἀνήκουσα εἰς τὴν ἱεράν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, περὶ ἧς εἰδοποιηθέντες οἱ Πατέ-
ρες ἀπέστειλαν εἰς Θήραν ἀντιπρόσωπόν των καὶ παρέλαβε τὴν εἰκόνα καὶ μέρος
τῆς Τιμίας Ζώνης, ὅπερ εἶχεν ἀφαιρέσει, μυστικῶ τῷ τρόπῳ, ἡ κ. Στεφανία Σα-
ταντώνιου, πληρώσαντες δι' αὐτὰ γρόσια πέντε χιλιάδες, καταβληθέντα ὑπὸ
τῶν Θηραίων.

Τό κιβώτιον τό περιέχον τήν Τιμίαν Ζώνην εἶναι ὅλον χρυσοῦν ἔχον μέγεθος καί σχῆμα ὡς τό ἐπισυνημμένον δεῖγμα. Ἐπ' αὐτοῦ δέ διεκρίνοντο τρία ἴσα μέρη, δι' ὧν ἐδηλοῦτο τό μέγεθος τοῦ τμήματος τούτου τῆς Τιμίας Ζώνης (διότι δέν ἦτο ὁλόκληρος ἡ Τιμία Ζώνη τῆς Θεοτόκου, ἀλλά τμήμα ἐκείνης) καί τά μέν δύο ἄκρα τοῦ τμήματος τούτου ἦσαν κεκαλυμμένα διά τῆς αὐτῆς χρυσῆς πλακός δι' ἧς καί τό κιβώτιον, τό δέ μεσαῖον ἦτον ἀνοικτόν καί διεκρίνετο καθάρως τό ὕφασμα ἐκ τριχός καστανοῦ χρώματος μέ χρυσάς κλωστάς συνυφασμένον, ἃς (ὡς λέγουν) προσέθεσεν ἡ Βασιλῖς Πουλχερία χάριν εὐλαβείας. Ὁ δέ Σταυρός περιέχων Τίμιον Ξύλον ἦτο τετραμερής, μέγεθος ἔχων ὅσον ὁλόκληρα τά φύλλα τοῦ παρόντος ἀνοικτά (Σ.Σ. περίπου 40 ἑκατοστά), κεκοσμημένος μέ διαφόρους ὑαλίνους λίθους, ἐξ ὧν ἦσαν πολλοί ἀφηρεμένοι (ὡς λέγουν) ἀπό τήν σύζυγον τοῦ Δομηνίου, τούς ὁποίους ἄλλους μέν ἐδώρησεν εἰς φίλας τῆς Δυτικῆς κυρίας, ἄλλους δέ ἐξεποίησε πρός χρῆσιν τῆς. Τό δέ Τίμιον Ξύλον εἶχε μέγεθος ἐπτά δακτύλων, ὡς ἔγγιστα, κατὰ τό μήκος, κατὰ δέ τό πλάτος ἑνός καί ἡμίσεως δακτύλου.

Ἡ δέ Τιμία Κάρα Ἀνδρέα τοῦ Ἱεροσολυμίτου ἦτον ἀσκεπής, ἧς τό κιβώτιον μεῖναν ἐν Κρήτῃ μέ διάφορα ἄλλα ἀφιερώματα ἐστάλη ἀδελφός τῆς Μονῆς ἐπί-τούτῳ διά νά μεταφέρει ταῦτα ἐν Θήρᾳ, ἀλλά πληροφορηθεῖς τήν ἐντεῦθεν ἀναχώρησιν τῶν Πατέρων μετέφερεν αὐτά εἰς Σύρον, ὅπου ἦσαν καί οἱ Πατέρες.

Καί τά τρία ταῦτα καί ἱερά κειμήλια εὐωδιάζον ἄρρητον εὐωδίαν, πολλάκις ἡσθάνοντο τήν εὐωδίαν ἄνθρωποι διαβαίνοντες ἀπό τήν οἰκίαν ὅπου ἦσαν ταῦτα τεθειμένα ἢ ὁσάκις ἤθελον μεταφέρει αὐτά εἰς τινά χωρία εὐωδιάζον αἱ ὁδοί τοῦ χωρίου ἐκείνου. Τοῦτο εἶναι ἀληθέστατον καί ὁμολογούμενον παρά πάντων.

Ἀντώνιος Ν. Σιγάλας

Καί ἡ Βατοπαιδινή χειρόγραφη διήγησις καταλήγει:

Χαρά μεγάλη καί πνευματική εὐφροσύνη ἐγένετο ἐκείνην τήν νύκτα, εἰς πάντας τούς Χριστιανούς τῆς νήσου Σαντορήνης, διότι ἔτρεχον πανταχόθεν διά νά προσκυνήσωσι τά Ἁγία!!! καί αὐτοί οἱ ἴδιοι Φράγκοι ἦλθον καί ἐπροσκύνησαν σὺν γυναιξί καί τέκνοις. Εἰς τούς ὁποίους ἔδωκεν μετά πάσης εὐλαβείας, εἶδῃσιν ὁ Δομηνικός διηγούμενος αὐτοῖς πολλά θαύματα τῆς Ἁγίας «Ζώνης». Τό πρῶν ἐσυνάχθη ἅπων τό Ἱερατεῖον, μετά μεγάλης καί λαμπρᾶς Ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως ἅπαντες λαμπαδοφόροι καί μετά λιτανείας ἔλαβον τά Ἁγία ἀπό τό

ὁσπήτιον τοῦ Δομήνικου, καί ὁ Ἀρχιερεύς Ζαχαρίας, βαστών τήν τιμίαν «Ζώνην», ἔφερεν αὐτήν ἔξω τοῦ χωρίου Θηρά, ὅπου ἐπροσκύνησεν ἅπαν τό πλῆθος τοῦ λαοῦ. καί μετέπειτα πάλιν ἀκολουθοῦντες οἱ χριστιανοί, τό Ἱερατεῖον, ἔφερον τά Ἅγια εἰς τό χωρίον Πύργου ὅπου εὐρίσκοντο κατοικοῦντες καί οἱ ἀδελφοί ἡμῶν. Ἑορτή καί Πανήγυρις ἐγένετο ἐκείνην τήν ἡμέραν. διά τήν λιτανείαν καί παράκλησιν, καί ἀνεκδιήγητος ἡ Ἐκκλησιαστική παράταξις ὅπου ἐγένετο ὅλα τά Κονσολάτα ὕψωσαν τάς Σημαίας αὐτῶν ὅλα τά ἐν θαλάσῃ εὐρισκόμενα Καράβια, ἔριπτον τόπια καί τουφέκια ἐκείνην τήν ἡμέραν, καί ὁ λαός ὅλος ἤρχετο: μετ' εὐλαθείας εἰς προσκύνησιν τῆς τιμίας «Ζώνης», καί πολλοί ἀπό πάθη ἐθεραπεύθησαν τήν ἡμέρα ἐκείνη. διότι καί ὅσοι εἶχον δαιμόνια. ἐφώναζον καί αὐτά τά δαιμόνια ὅτι φεύγουσι διά τήν δύναμιν τῆς τιμίας «Ζώνης», ἐκάθησαν οἱ ἀδελφοί ἡμῶν ἕως τό Ἅγιον «Πάσχα», τοὺς ἐπροσκάλεσαν εἰς ὅλα τά χωρία, καί ἔκαμον ἁγιασμούς εἰς τά ὁσπήτια τῶν Χριστιανῶν, καί τοὺς ὑπεδέχοντο μετὰ μεγάλης εὐλαθείας. καί τοὺς ἐφιλοδωροῦσαν πλουσιοπαρόχως, καί ἀπό τήν ἐλεημοσύνην τῶν Χριστιανῶν ὅπου ἐσύναξαν, ἔδωκαν τάς 15: χιλιάδες γρόσια εἰς τόν Δομήνικον. ἔφερον καί εἰς τό Ἱερόν ἡμῶν Μοναστήριον, πολλά Ἱερά σκεύη, καί Ἱερά ἄμφια, καί παράδες ἀρκετούς. εἰς μνημόσυνον τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν. Καί οὕτως κατά τήν δευτέραν τοῦ Μαΐου μηνός, ἐν ἔτει αἰῶνα 1831: ἦλθον εἰς τόν Ἱερόν ἡμῶν Μοναστήριον τοῦ «Βατοπαιδίου», καί ἔφερον τά Ἅγια. Τήν τιμίαν «Ζώνην», τό τίμιον ξύλον τοῦ τιμίου Σαυροῦ, καί τήν ἁγίαν Κάραν, τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης, καί τό Ἀργυροῦν Κιβώτιον τοῦ τιμίου Σταυροῦ. τό ὁποῖον μετὰ τῆς ἁγίας Κάρας. ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος Μητροπολίτης ἁγίος Κρήτης Κύριος Καλλίνικος, ὁ ἐκ Μουντανείας, παρέλαβε δι' ἐξόδων πολλῶν, ἀπό τόν ἡγεμόνα τῆς Κρήτης, ὅτε ἔλαβε τήν ἐπαρχίαν, καί τά ἔστειλεν ἀνεξόδως διά μνημόσυνον αὐτοῦ ἀλώνιον. εἰς τόν ἡμέτερον Συνάδελφον Προηγ. Διονύσιον, εὐρισκόμενον τότε εἰς Σαντορήνην. καί ἐνεπλήσθημεν ἅπαντες χαρᾶς πνευματικῆς, ὑπαντήσαντες τοὺς ἁγίους θησαυρούς τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου, φέροντες αὐτούς εἰς τόν τόπον τόν ἴδιον. Τοὺς ὁποίους διέσωσεν ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων εἰς δόξαν τῆς Πανάγνου αὐτοῦ Μητρός, ἐκτελέσαντες λοιπόν παννύχιον Ἀγρυπνίαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐκρίθη εὐλογον παρά πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος, νά ἐπιτελῇτε ἡ ἑορτή αὕτη τῆς εὐρέσεως καί φανερώσεως τῆς τιμίας «Ζώνης», τήν δεκάτην τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. Εἰς τιμὴν καί μνήμην τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Εἰς ταῖς πρεσβείαις ὁ θεός, ἐλέησον καί σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ἐκάστην δὲ Τρίτην ἐκάστης ἐβδομάδος γίνεται ἐν τῷ Καθολικῷ Ναῷ «λειτουργία» μετὰ Κολύβων.

Ἐν Παντοκράτορι

Τῇ 25 Ἰουνίου 1930

ο γράψας Ἀρσένιος

Μοναχός Παντινός

Ἡ Ἁγία Ζώνη ἦταν πιά στό σπίτι της, μετά ἀπό τόσες περιπέτειες καί ταιλαιπωρίες ἄνω τῶν 10 χρόνων. Τό μοναδικό κειμήλιο ἀπό τήν ἐπίγεια ζωή τῆς Μάνας τοῦ Κόσμου φυλάσσεται ἀπό τότε εὐλαβικά στό μέγα Μοναστήρι στόν Κῆπο τῆς Παναγιάς, στόν Ἱ. Ἀθω. Κι οἱ Χριστιανοί προστρέχουν πάντα σέ Ἐκείνη πού μέσα ἀπό τήν ἀνυπέρβλητη προσφορά Τῆς μέ τή Γέννηση τοῦ Σωτῆρα τοῦ Ἀνθρώπου ἀλλά καί τόν ἀβάσταχτο πόνο Τῆς, τή στιγμή τῆς Θέωσης Του πάνω στό σταυρό τοῦ Μαρτυρίου Του, χάρισε στήν Ἀνθρωπότητα τήν γλυκειά ἀγκαλιά τῆς Παρηγορίας καί τῆς Ἀγάπης καί τό ζεστό δάκρυ τῆς Συμπόνοιας καί τῆς Συμπαράστασης.

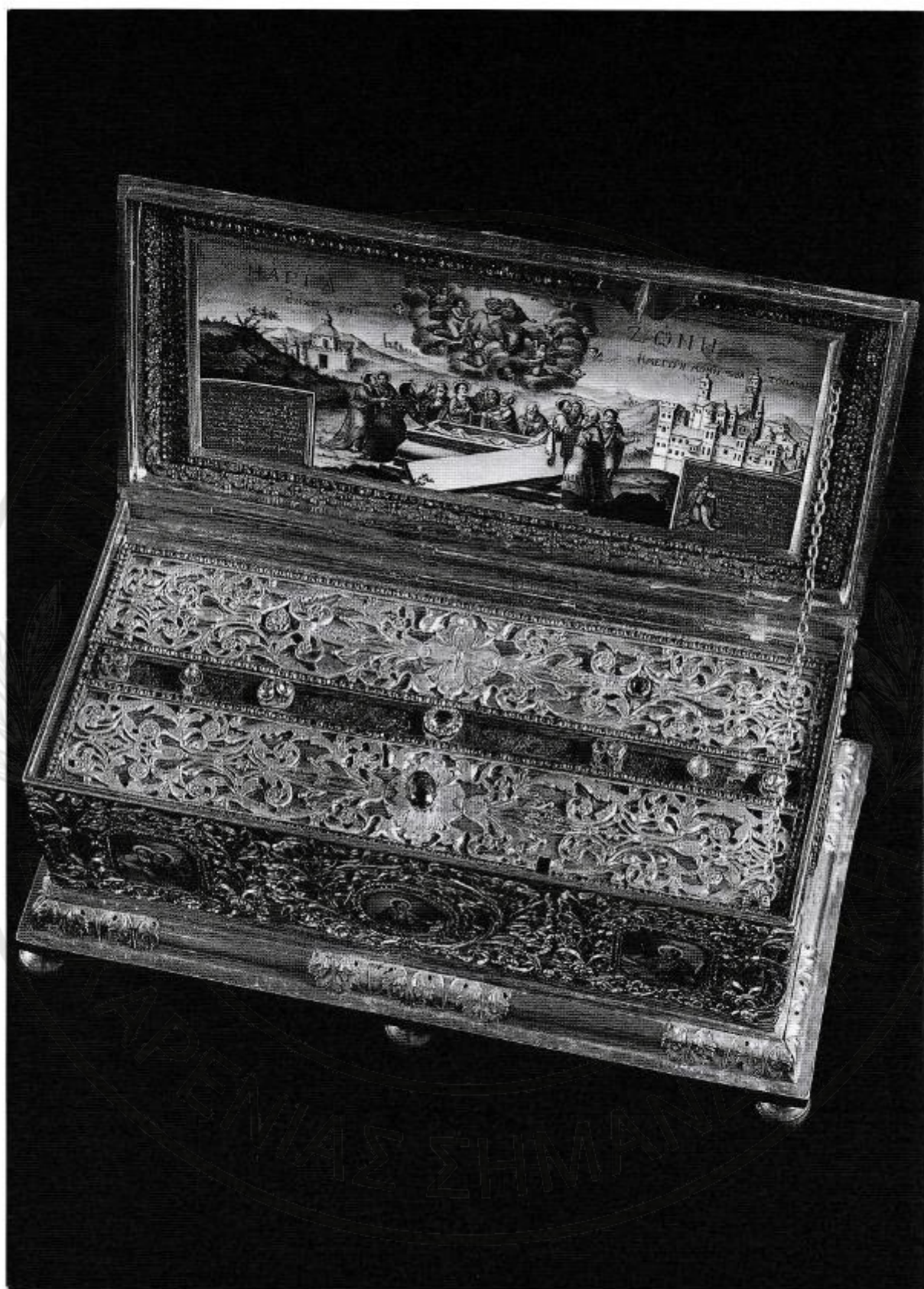
Τελειώνοντας, θά πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι κατὰ τή σύνταξη τῆς παρούσας ἐργασίας παρέστη ἀνάγκη ἐπικοινωνίας μέ τήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους σέ ἀναζήτηση στοιχείων πού θά συμπλήρωναν τά εὑρεθέντα ἔγγραφα καί θά ἀποτελοῦσαν πηγές τεκμηρίωσης τῶν παρατιθεμένων γεγονότων. Μετά ἀπό τηλεφωνική ἐπικοινωνία τῆς γράφουσας μέ τή Μονή καί σχετική αἴτηση, εἶχα τήν τιμή καί χαρά νά λάβω (σέ ἀντίγραφο) τήν χειρόγραφη μαρτυρία ἱστορήσεως τῶν γεγονότων μέ τά ὁποῖα πραγματεύεται ἡ παρούσα ἐργασία, καθώς καί δύο φυλλάδια μέ ἀπεικονήσεις τῆς Ἁγίας Ζώνης (παρατίθενται). Παράλληλα, ἀπό τήν Μονή μέ πληροφόρησαν γιά παραπλήσια ἐργασία τοῦ κ. Ματθαίου Μηνδρινοῦ σχετικά μέ τήν εὑρεση τῆς Ἁγίας Ζώνης στή Σαντορίνη καί τήν ἐπιστροφή της στήν ἐστία της, στό Βατοπαίδι. Ὁ κ. Μηνδρινός, μέ τόν ὁποῖα ἐπεκινώνησα στή Σαντορίνη καί Ἀθήνα, ὅπως εὐγενῶς μου ἀπέστειλε τήν σχετική ἔκδοση, ἀρκετά ὑποδοθητική γιά τή συμπλήρωση ὁρισμένων κενῶν ἢ τήν παράθεση διαφορετικῶν ἐκδοχῶν καί γιά διάφορα θέματα. Θερμές εὐχαριστίες ὀφείλω στόν Ἐπίσκοπο Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου κ.κ. Ἀνθιμο γιά τήν ἐνθάρρυνση τῆς ἐπικοινωνίας μου μέ τή Μονή Βατοπαιδίου, στήν ἴδια τήν Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους γιά τήν τόσο πρόθυμη καί ἀμέριστη συμπαράσταση καί βοήθεια, καθώς καί στόν κ. Ματθαῖο Μηνδρινό, τόσο γιά τήν ἀποστολή τῆς τόσο ἐνδιαφέρουσας ἔκδοσής του, ἀλλά καί ἰδίως τῆς καλῆς προθέσεώς του γιά συνδρομή καί συνεργασία μέ τήν γράφουσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δετοράκη Εύστ. Θεοχάρους: Ἡ Πανώλης ἐν Κρήτῃ. Συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιδημιῶν τῆς νήσου.
2. Δετοράκη Εύστ. Θεοχάρους: Ἐνθυμητικά καὶ ἱστορικά Μαρτυρίαι περὶ ἐπιδημιῶν Πανώλους εἰς Πελοπόννησον - Ἀθήνα 1976.
3. Δετοράκη Εύστ. Θεοχάρους: Ἱστορία τῆς Κρήτης.
4. Ἐγκυκλοπαίδεια Ἐλευθερουδάκη.
5. Ἱστορικόν Ἀρχεῖον Κρήτης: Συλλογὴ Ἐγγράφων Ζαχαρία Πρακτικίδῃ (ἢ Τσιριγώτῃ) - Ἐγγραφα ἐτῶν 1810-1834 - Χανιά 1953.
6. Ἱστορικὴ Συλλογὴ ἀριθμ. 1 τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης - Ἐπαναστατικὴ Ἀλληλογραφία 1821-1830.
7. Καδάς Σωτήρης: «Τὸ Ἅγιον Ὄρος», Ἀθήνα 1991.
8. Κριάρη Κ. Παναγιώτου: Ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τέλους τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866 - Χανιά 1902.
9. Κριτοβουλίδου καὶ Ζαμπελίου: Ἱστορία τῶν Ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης - Ἀθήνα 1971.
10. Ματζέλου Γ.: Οἱ ἅγιοι τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἱερά Μονὴ Βατοπαιδίου.
11. Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια: Ἡ Μεγάλῃ Μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου, τόμος 2ος.
12. Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια: Τιμία Ζώνη, τόμος 23ος.
13. Μηνδρινοῦ Ε. Ματθαίου: Ἡ Εὔρεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου στὴ Σαντορίνη - (10 Ὀκτωβρίου 1830) - Σαντορίνη 1998.
14. Migne E.P., Cyril Mango, Τὸ Βυζάντιο, Ἀθήνα 1988, Ἔκδ. Μ.Ι.Ε.Τ.
15. Μουρέλος Δ.Ι.: Ἱστορία τῆς Κρήτης - Ἡράκλειο 1931.
16. Παρλαμά Γ.Μ.: Ἱστορικά καὶ βιογραφικά σημειώματα τοῦ Στεφ. Νικολαΐδου, Κρητ. Χρονικά Γ', 1949.
17. Πρακτικίδῃ Ζαχαρία: Συνοπτικὴ ἱστορία τοῦ κατὰ τὴν νήσον Κρήτης... συμβάντος πολέμου κατὰ τὸ 1821, περιόδ. Χρυσάλλις, τόμ. Δ' (1866) σελ. 158.
18. Προσκυνητάριο Ἱ. Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὄρος 1993.
19. Πρωτοπαπὰ Ν., Οἱ ἐμφάνσεις τῆς Παναγίας, Πρακτικά Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν τῆς Παναγίας.
20. Sieber F. W.: Reise nach der Insel Kreta, t. I., Leipzig 1823.
21. Σμυρνάκη Γερασίμου: «Τὸ Ἅγιον Ὄρος» - Καρυές Ἀγ. Ὄρους 1988.
22. Συναξαριστής: Ἀθήνα 1967, ἔκδ. Ε' τῆς Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς (1989).
23. Σωτηρίου Γ.: «Τὸ Ἅγιον Ὄρος» - Ἀθήνα 1915 (ἔκδ. Γ').
24. Τωμαδάκη Β.Ν. - Ἀνθούλα Χριστουλάκη: Κρητικὰ Ἱστορικά ἔγγραφα 1821-1830, τ.Α', 1821-1824 - Ἀθήνα 1974.
25. Τωμαδάκη Β.Ν.: Σύντομον διάγραμμα τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Α'-Β', ΔΙΕΕ ΙΔ', 1959.
26. Χρήστου Π.: Ἱερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὄρος 1996.
27. Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια.
28. Ψυλάκης Β.: Ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ἐνετοκρατίας - Ἀθήνα 1899.

Η ΤΙΜΙΑ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Η ΤΙΜΙΑ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Διήγησις, περί τῆς ζηλώσεως τῆς Λικίας
Ζώνης, ἀπο τοῦ μεγάλου Κάστρου τῆς Κρήνης
ἐκ τῶν φονευθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ περ
ὅσους μετέπρλα ἡ κοχούθησαν, μέχρι τῆς ἐ-
πανόδου αὐτῆς, εἰς τὸ Φερὸν ἡμῶν Μοναστήριον
τοῦ Βατοπαίδιου!

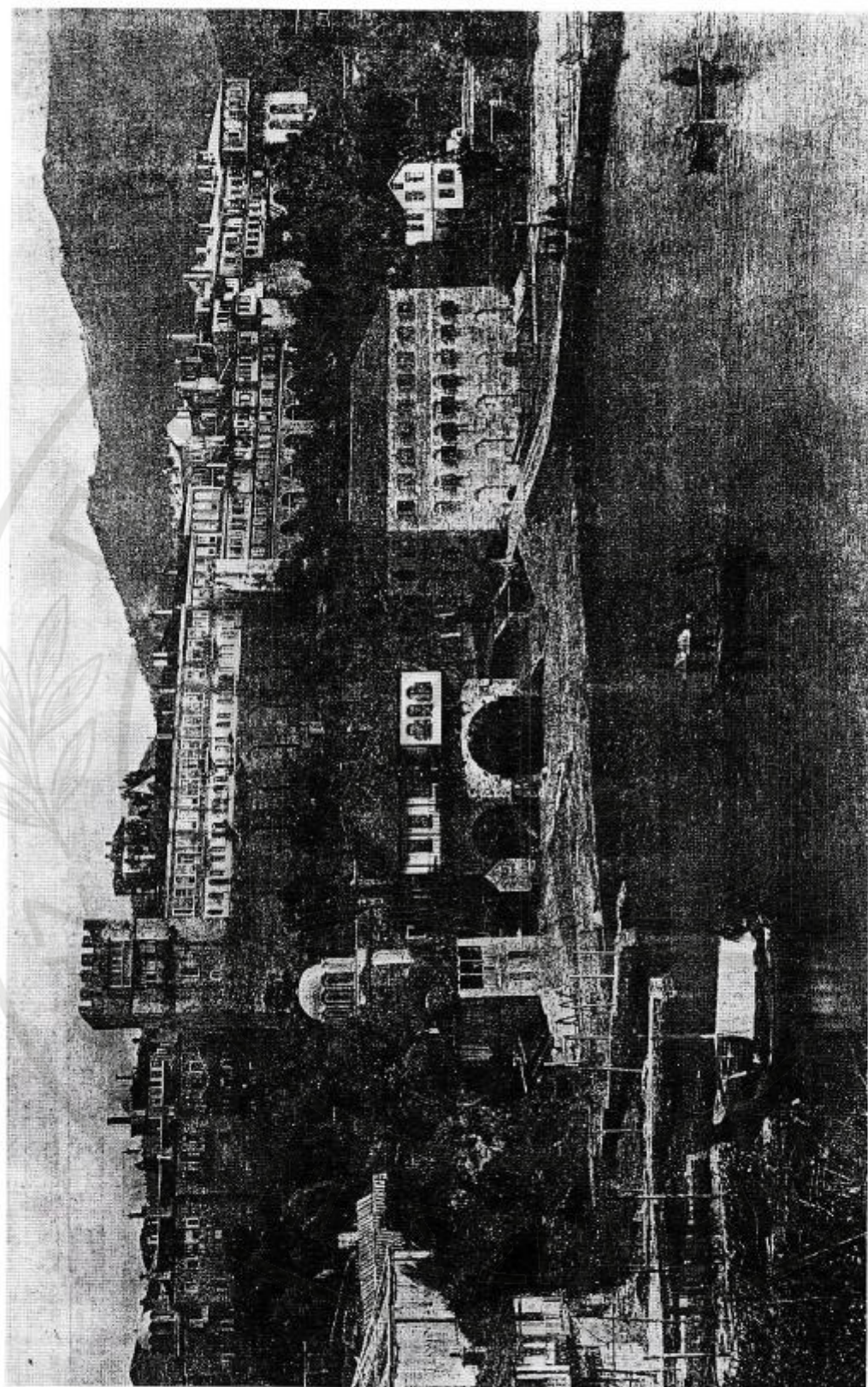
Ἡ Λικία ἐκ ἀεθαλῆς Παλαιᾶς Ζώνης,
τῆς Μιλλῶς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐπὶ δὴ προσεχίδη ἀπὸ τοῦ προκρίτου Προε-
στάτου Φερωκένου τε καὶ λαϊκοῦ, τοῦ μεγάλου
Κάστρου τῆς Κρήνης, ἐχθόντες ἐκώθεν εἰς τὴν
Φεράν ἡμῶν Μονὴν τοῦ Βατοπαίδιου, ἐπί-
τιδες ἄνθρωποι. Διὰ τὸ μέγα θαλασσινὸν τῆς
Θεανώλης, ὅπου εὗρίσκετο τό τε ἡ Καστρίον,
ἐκ τῆς τῆς πέριξ τῆς Κρήνης. Κοινῇ γνῶμῃ πάντες
τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος· ἐσλάθη κατὰ
τὸ 1820: ἔτος, κατὰ Μῆνα Ἰούλιον ἐκ Κρήνης,
ἡ Λικία, Ζώνη, ὁ Νέμιος Στρουγγιῶν, κατὰ ἀρκε-
τὴν Λικίαν Σύχον. Καὶ ἡ κἀρα τῶ ἐν Ἀγίοις
πατρὶς ἡμῶν Ἀνδρέα Κρήνης τῶ Φεροσσαλινίῳ,
διορίσθησαν ἐκ ἀπὸ τῶ Φερῶν ἡμῶν Μοναστηρίου,
δύο Φερομόναχοι, Νεόφυλος καὶ Ἀμβρόσιος, ①

καὶ 10: χιχιάνυς τόσσα δια τωργυρεμένα
 διότι εἶπεν ὅτι ἐχάβε λιν ἰδέσθαι, καὶ τὸ ἐμβαρ-
 νυκεν γὰρ Καράβι, καὶ νὰ λὼς σήχη γὰρ τὸ ἄγιον ὅρος
 τὰ εἶδον καὶ αὐτὰ καὶ νὰ λὼν λήγον λιν εἰσι-
 κλάδοντες, καὶ ἐμβαρυναν ὅσα λα γέμιστα αὐ-
 στα εἶχον, καὶ λα ἤγα κρυφίως, ἐπὶ γὰρ διὰ ν-
 κλὸς, ὁ Δομνίνας, καὶ ὁ ἀδελφὸς λα, λὼς εὐαρέ-
 βωσαν μετὰ σάχας ἀπὸ λα Κόλπον, ἀπὸ λαί-
 Κόλπον, καὶ λὼς ἐμβαρυναν καὶ ἀνέχοντες.
 Νέοντες καὶ γὰρ αὐτὸν 10: χιχιάνυς τόσσα, χίγη
 ριχοδωρίας. Τὴν Πέμπτην ἐπέερας λιν Τυρο-
 ρόγον νὰ λὼ κῆνα φεβορδιον λα, 1822.
 ἔλουν. Τοὺς ἐμβαρυναν λὼς λρετὰ ἀδελφὸς καὶ
 εἰς Καράβι Ἀραβίαν, μετὰ Συμαίαν/Αἰχμὴν,
 καὶ ἀνέχοντες. Λα περὶ ἐπικροτῶν ἐκπο-
 σθεν τῆς νύκτος Σαντορήνης· κακοὶν ὅμως μετὰ
 γον ἐπιδὺν εἰς Καράβι Σαυφείων ἐργάζετο Σαυφεί-
 καὶ ἐπιδὺν λιν. Λα Σαυφείων ἐργάζετο λα Σαυφεί-
 λιν ἐργάζετο τόσσα καὶ λουγέμα ἐργάζετο λιν ἐρ-
 δου ὅσον μέγα λὼς Καχομήρας, ἐρῶσαν πόντον
 ἤμας. Τοὺς γὰρ ὅτι ἐχάσε μέγα λιν ἴθιαν ἰδὺν,
 καὶ ἐρχονταν ἀπὸ τὴν Κολίην. Ὁ Ἰακωβὸς ἐργ-
 αζέτο Σαυφείων ἐργάζετο τὴν βόρην λα, καὶ ἐπὶ
 λὼν Συμαίαν λα Σαυφείων Καράβι, καὶ λὼν

16

λιν νὰ λὼς γον καὶ νὰ λὼς ὅσον Πασέ-
 νιον, καὶ λα Σαυφείων λα Καράβι. Λα δὲ Κα-
 ράβι, λα εἶδον καὶ λα ἐρῶσαν καλὴν αὐτῶν.
 Ὁ Ἰακωβὸς Πασένης εἰδὼς ὅσον ἐρῶσαν
 γὰρ λα Καράβι, γὰρ γὰρ λὼν Καράβι νὰ πα-
 ρεν μέγα καὶ λὼς δύο ἀδελφὸς, τὸν Διονύσιον καὶ
 τὸν Δωρόδοτον καὶ λα ἄλλα. Δὲν ἠθέλησαν ὁ Κα-
 πελάνιος, διότι ἐρῶσαν μόνον ἀπεκρίθη
 αὐτοὺς λα περὶ. Ἐργάζετο λα Καράβι, λα ἐργ-
 καζέμας. Δὲν νύστα γοιτὸν ἐργάζετο ὁ ἄνθρωπος
 σποδελίος, καὶ λα Σαυφείων Καράβι, ἐπειδὴ
 ἐν σπυρῶν ἐν ἀνοχῶν λα ἄλλο, ἐνογε λουγι-
 νιον, καὶ νύστα μόνον λα καὶ εἶδον πᾶν γὰρ τὸ
 Κόλπον τῆς Κολίης. οἱ Τούρκοι ὅσον ἐργάζονταν
 καὶ λα εἶδον, ἐμβύων μέγα, καὶ ἐπύραν τοὺς
 δύο Καχομήρας, λὼν Διονύσιον καὶ λὼν Δωρόδοτον,
 καὶ λὼς εἶδον, καὶ ἀπὸ λιν Ταν, λα ἐπύραν
 δέροντες γὰρ λὼν Πασάν, γὰρ λα Κόλπον, καὶ λὼν Κεν
 Δωρόδοτον λὼν ἐχάσαν ὁ Πασάν, εἰς ἔνα
 Τούρκον Συμαίαν. Τὸν δὲ Διονύσιον, ἀφ' ὅ-
 λων ἐβίβαν νὰ λακίση καὶ δὲν ἐργάζετο λὼν ἐργ-
 πῶσαν ἀπὸ λὼς Κολίης, καὶ σούβαν πυρὸς ἐργ-
 καὶ ἔλυν λιν Καράβι Δωρόδοτον περὶ τὸν ἐργ-
 κασαν, ἀφ' ὅσον πρότερον ἐφοροχρίθη καὶ καλὴ λα 7

Ἀπὸ τῆ χειρὸς
 γραφῆς διήγησις
 τῆς Μονῆς
 Βατοπαίδιου.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

(Φωτογραφία από τό λιμάνι τῆς μονῆς (τόν τερσανᾶ)).

Ὁ περίβολος τῆς Μονῆς ἀποτελεῖται ἀπό τίς κατοικίες καί τὰ κελιά τῶν μοναχῶν.

Εἰς τό ἐσωτερικό ἡ κεντρική αὐλή, καί εἰς τό μέσον αὐτῆς ἡ ἐκκλησία.